

**Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik v Opavě**

ÚVOD DO STUDIA PRO SP
(primárně určeno pro studijní obor Sociální patologie a prevence)

Kamil Janiš ml.

Opava 2016

Studijní program: SPECIALIZACE V PEDAGOGICE

Klíčová slova: studijní obor, studijní program, seminární práce, kvalifikační práce, citační norma, přímá citace, nepřímá citace, vlastní text, výběr literatury, vysoká škola, vysokoškolské studium

© **Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik v Opavě**

Autor: **Mgr. Kamil Janiš, Ph.D.**

ÚVODEM

Studijní opora Úvod do studia jsou primárně využitelná pro studenty kombinové formy studia Ústavu pedagogických a psychologických věd. Využití však naleznou i u studentů prezenční formy, popř. i na jiných ústavech Fakulty veřejných politik v Opavě.

Předmět Úvod do studia je ultimativním předmětem pro úspěšné zvládnutí a úspěšné zakončení vašeho úsilí na oboru, který studujete. I když jeho název a obsah pro vás není příliš atraktivní, tak získáte základní vhled do toho, jak zpracovat seminární a kvalifikační práce, prezentace, jak pracovat s literaturou aj. Samozřejmou a nedílnou součástí je rovněž stručný exkurz do systému vysokoškolského studia v České republice, který vám přinese nejen prakticky uplatnitelné informace, ale především se dozvíte, jak funguje vysoké školství. Informace, které získáte však mají přesah i do vašeho budoucího (u kombinované formy studia pravděpodobně současného) profesního života.

Seminární práce, které v průběhu svého studia zcela jistě budete zpracovávat nechápejte jako nutné zlo, ale jako nácvik pro psaní prací kvalifikačních. Zkrátka a jasně „bez tréninku není hra“. Stejně tak orientace v odborných a relevantních zdrojích není činnost, která je vyžadována pouze a jen po dobu vašeho studia. Žádná praxe není živelná, a proto i ve svém profesním životě budete potřebovat se neustále vzdělávat a google není všemocný.

Možná vám přijde předčasné zabývat se kvalifikační prací a jejím možným tématem předčasné. V prvním týdnu vašeho studia v prvním roce. Pokud však chcete přistoupit zodpovědně (to se předpokládá) k jejímu zpracování. Tak v podstatě máte rok a půl na výběr tématu. I když se ten čas zdá relativně dostatečný, tak v průběhu studia poznáte, že čas je skutečně relativní pojmem. Proto výběr tématu, postupné pronikání a „prokousávání se“ odbornými zdroji, jejich vyhledávání a celková příprava byste od počátku neměli vůbec podcenit.

Dobrovolně jste si vybrali studijní obor *Sociální patologie a prevence*, který je studován pod programem specializace v pedagogice.

Profil absolventa, charakteristika studia a studijní plány jsou vám přístupné v online verzi na webových stránkách fakulty. Předpokládá se, že jste se minimálně s profilem absolventa a charakteristikou studia seznámili již před podáním přihlášky ke studiu. Máte tak základní představu o tom, co můžete dělat po úspěšném absolvování studia.

Studium je složeno z předmětů, které mají obecnější charakter, ale převážné části předmětů získáte konkrétní dovednosti, kompetence, které uplatníte v praxi.

Kombinovaná forma studia přináší několik pozitiv, ale i negativ. Za základní pozitivum můžete považovat, že ve škole nemusíte strávit každý den, tím však výčet pozitiv v podstatě končí,

resp. další pozitivum vyplývá až z negativ. Negativa by však neměla být chápána až v odstrašujících konotacích. Sice nemáte status studenta, právo na většinu stipendií, nižší míru osobního kontaktu s pedagogy, neužijete si „pravý“ studentský život, do vašeho režimu života vstoupí významný činitel, který vám zcela jistě přinese spoustu probdělých nocí. Ovšem potom všem, po všech zkouškách, státních závěrečných zkouškách, po obhajobě bakalářské práce přijde čas, kdy oceníte sami sebe, že přes všechny nevýhody kombinovaného studia, jste vše zvládli.

Kombinované studium rozhodně není lehčí než studium prezenční (myšleno časově), charakteristika prezenčního studia je u formy kombinované kompenzována korespondenčními úkoly a dalšími povinnostmi, řízenými konzultacemi, konzultacemi skupinovými a dalšími formami, kterými je kompenzována interakce studentů a pedagogů. Z tohoto aspektu nemusíte mít strach, že byste byli nějak ochuzeni.

Autor se snažil obsah studijní opory maximálně jazykově a obsahově zpřístupnit studentům, a to formou stylu psaní, kterým jsou zpracovány a zejména příklady k dokreslení popisovaných skutečností.

PŘI STUDIU ROVNĚŽ NEZAPOMÍNEJTE NA PRAVIDELNÝ ODPOČINEK A DOPLNĚNÍ ENERGIE

Tuto radu chápejte nejen v souvislosti s tímto textem, ale obecně k celému studiu. Časový press a s ním související negativní stres je vaším nepříjemným kamarádem a nechtěným spolužákem.

Relaxovat v průběhu studia je nutné, ale zároveň budete muset provést výraznou reorganizaci dosavadního režimu, na který jste byli zvyklí.

Vysokoškolské studium zejména prezenčním studentům naruší jejich dosavadní zaběhnutý školní režim, který znají ze střední školy, a to výuku každý den, týdenní testy, pravidelné domácí úkoly apod. Najednou se setkají s tím, že výuka neprobíhá každý den, neexistuje pravidelný režim („škola“ začíná každý den stejně), částečně si mohou upravit svůj studijní plán, přednášky jsou nepovinné, domácí úkoly nejsou ze dne na den (pokud vůbec jsou a rozhodně je neoznačujeme jako domácí úkoly), zpravidla neexistují žádné testy z týdne na týden, zkoušení během semestru apod. To je zdánlivě získaná volnost, která je jednoznačně pozitivně přijata. Nepříjemným probuzením z takové idylky je zkouškové období, termíny na splnění seminární prací a jiných korespondenčních úkolů. Toto se prakticky cyklicky opakuje až do konce studia. Doporučuji tedy si vše plánovat a nepodléhat zdánlivému klidu, což je onen pověstný klid před bouří.

I když jsem výše zmínil prezenční studenty, tak se uvedené informace přiměřeně vztahují i na studenty kombinované formy studia.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

K pouhému přečtení vám postačí několik desítek minut. Avšak ke splnění korespondenčních úkolů, které jsou součástí studijní opory, již bude potřebných několik desítek hodin. Získané dovednosti vám ovšem pomohou v dalších předmětech a při finiši vašeho tříletého snažení a uspokojování tužeb po vědění tak, že postupem času se vaše studijní povinnosti se stanou časově úspornějšími.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

Korespondenční úkoly vám usnadňují pochopení základních činností, se kterými se budete v průběhu svého vysokoškolského studia průběžně setkávat. Jednotlivé úkoly jsou terminovány a jednotlivé termíny a formy odevzdání určuje pedagog.

OTÁZKY

Otázky nejsou využity u všech kapitol, ale pouze tam, kde je to účelné. Jejich zodpovězení není stejně jako u korespondenčních úkolů pouze formální a samoučelné, ale budou součástí korespondenčních úkolů, popř. řízených konzultací. Celkově vedou k lepšímu pochopení představených informací.

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNIÍ OPORY

Studijní opora přináší studentům základní provedení činnostmi a studiem na vysoké škole obecně. Dle charakteru a smyslu předmětu zařazení předmětu Úvod do studia oboru do studijních plánů nemá však pouze aktuální význam pro daný předmět a semestr jeho absolvování, ale lze ji využít v celém průběhu tříletého bakalářského studijního programu. Obsahově se zaměřuje na seminární a kvalifikační práce, výběr literatury, práci s odbornými zdroji a vlastním textem a celkovým systémem studia na vysokých školách v České republice s vysvětlením základních principů studia, objasněním jednotlivých orgánů vysokých škol a fakult apod.

SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY

Studijní opora slouží studentům po celou dobu jejich studia oboru Edukační péče o seniory. Poskytuje základní vhled do „zákonitostí“ bakalářského studia s výraznou orientací na psaní odborných textů v rámci studijních povinností. Jak bylo uvedeno v první větě, tak je studentům studijní opora nápomocna i při zpracovávání kvalifikační práce.

Nedílnou součástí studijní opory tvoří i kapitola věnovaná obecně vysokoškolskému studiu, která osvětluje systém a strukturu vysokoškolského studia v České republice.

Vzhledem k tomu, že jste se rozhodli studovat obor s názvem Edukační péče o seniory, je nedílnou součástí textu, který následně začnete studovat i kapitola, která je věnována etickým aspektům.

1 SOCIÁLNÍ PATOLOGIE A PREVENCE JAKO STUDIJNÍ OBOR

CÍLE KAPITOLY

1. Student zná základní charakteristiky studijního oboru sociální patologie a prevence

PRŮVODCE TEXTEM

Studijní obor, který jste si jednoznačně správně vybrali a my doufáme, že se za necelé tři roky společně rozloučíme s vámi jako úspěšnými absolventy, je do jisté míry v České republice unikátní, a to i přes výraznou potřebnost vzdělaných odborníků v oblasti sociální patologie a prevence. V průběhu studia se setkáte s množstvím pedagogických a psychologických disciplín, disciplín z oblasti sociální práce a sociální politiky a v neposlední řadě rovněž s odbornými profilačními disciplínami a předměty. To s jakými očekáváními přicházíte studovat, můžeme velice těžko odhadovat. Přesto i my máme určité představy.

Jednou z prvních věcí, které si v počátku svého studia pomyslně „zapište za uši“, je situace, ke které se hodí parafráze slov Zdeňka Svěráka při popisu jedné části díla Jára Cimrmana a zní: Fáze očekávání je vystřídána fází zklamání. Nezanedbatelné množství studentů přichází do studia oboru Sociální patologie a prevence s tím, že se hned od úvodních minut „vrhne“ do podrobného studia oněch jevů a možností prevence. Tato fáze očekávání je vystřídána fází zklamání, kdy zjistí, že první ročník je protkán předvěším předměty, které jsou obecného charakteru, ale jejich znalost je naprosto zásadní pro další studium v dalších ročnících. Takový stav je naprosto běžný i u jiných studijních oborů na jiných fakultách či univerzitách. Dům také nestavíte od střechy, ale od základů. **NEPROPADNĚTE FÁZI ZKLAMÁNÍ. NEMÁ ŽÁDNÉ OPODSTATNĚNÍ.**

Problematika, kterou se zabývá studijní obor Sociální patologie a prevence, je charakteristická multidisciplinaritou a tím i složením a strukturou studijního plánu. Jednotlivé předměty lze rozdělit do několika kategorií, konkrétně čtyř: pedagogické, psychologické, sociální práce a sociální politika, profesně orientované disciplíny. Relativně složitá struktura a náročnost studia je ovšem vítaným benefitem pro absolventy. Uplatnitelnost absolventů na trhu práce se stabilně pohybuje vysoce nad úrovní 90 %. Druhým benefitem je oblast pracovního uplatnění absolventů. Dle současně platných zákonů České republiky (ke dni 31. 8. 2016)

mohou absolventi oboru vykonávat profese: sociální pracovník, pedagog volného času, asistent pedagoga, vychovatele¹ a dalších profesí, ve kterých je vyžadováno vysokoškolské vzdělání a obor Sociální patologie a prevence je akceptován.

Jako každý jiný studijní obor má i ten náš (váš) určitou ultimativní literaturu, která by neměla chybět ve vaší domácí knihovně. Níže je uvedený stručný výčet, který sice nedokresluje celkovou tematickou oblast sociální patologie a prevence, přesto si buďte jisti, že všechny knihy určitě využijete.

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5046-0.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

KRAUS, Blahoslav a HRONCOVÁ, Jolana a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1.

¹Možnost pracovat na pozici vychovatele, pedagoga volného času nebo asistenta pedagoga vychází ze Zákona o pedagogických pracovnících z §16, odst. 1, písm. a); § 17 odst. 1, písm. a) a § 20 odst. 1, písm. a). Všechny jsou ve stejném znění. Vzhledem k tomu, že studijní obor Sociální patologie a prevence je akreditován pod studijním programem Specializace v pedagogice. *Tato skriptá a ani naše univerzita však nedisponuje možností potvrzovat právní výklad zákona, onu pravomoc má pouze Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. Naše tvrzení vychází ze zkušeností bývalých absolventů, kteří se standardně na daných pozicích uplatňují a komunikací se zařízeními pro výkon praxe studentů. Může však nastat situaci, kdy budete potřebovat odborný právní výklad od příslušného odboru MŠMT.

MATOUŠEK, Oldřich a MATOUŠKOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-825-8.

MIOVSKÝ, Michal et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: TOGA, 2012. ISBN 978-80-87258-89-7.

MÜHLPACHR, Pavel. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno: MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-069.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-908-8.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014. 815 s. ISBN 978-80-262-0696-5.

OTÁZKY

1. Jaký jste měli důvod, že jste si vybrali studijní obor Sociální patologie a prevence?

KORESPONDENČNÍ ÚKOL 1

1. Na jednu normostranu napište vlastní úvahový text, který je odpovědí na otázku – Proč je studijní obor Sociální patologie a prevence potřebný pro společnost?

2 VOLBA A FORMULACE TÉMATU A NÁZVU SEMINÁRNÍ A KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

CÍLE KAPITOLY

1. Student dovede správně a vhodně formulovat téma práce.
2. Student dovede správně a vhodně formulovat název práce.

PRŮVODCE TEXTEM

Než začnete číst, přečtěte si úvod, tedy pokud jste tak již neučinili!

Existují jisté nuance mezi tématem a názvem. Téma lze chápat jako pojem širší z něžž název vychází a je tedy pojmem užším. Správná volba tématu a názvu je základním východiskem k úspěšnému zpracování práce. Nejedná se pouze o výběr tematického rámce, ale zároveň i o vhodnou formulaci tématu a následně názvu práce. Přirozeně při seminárních pracích je dobrovolný výběr u některých předmětů omezen. Téma a název je vám zadáno tzv. „natvrdo“.

Jako první tedy volíme téma, kterým se následně dále budeme zabývat. Možností, jak si takové téma zvolit existuje několik. Jistou výhodou mají ti, kteří se již realizují v praxi, a mají tedy praktické zkušenosti s nějakou oblastí, která se týká studovaného na Ústavu pedagogických a psychologických věd. Další možností je vlastní osobní přímá zkušenost a touha se daným problémem zabývat a zjistit o něm „více“². To je však mnohdy i kontraproduktivní, protože je autor takového textu značně ovlivněn vlastními zkušenostmi a prožitky a jeho vlastní práce nemusí být objektivní. Poslední a zcela zjevnou možností je samozřejmě to, že nás prostě daná oblast zajímá.

Zásadní je si však položit otázku – K čemu ta práce bude? Vaše možná odpověď se sice nabízí, ale vycházíme vždy z toho, že bakalářské studium je prakticky orientované studium. Proto by i práce (zejména kvalifikační) měly být nějaký praktický dopad. Říci si, že je práce možná zajímavá, ale ve své podstatě k ničemu, je o pravdu ... k ničemu (blíže viz chyby ve volbě).

Výše jsme naznačili několik možností, jak si téma zvolit. Nicméně bodově doplníme několik dalších možností.

²Vlastní zkušenost v pojetí autora a v daném kontextu je myšlena následovně. Např. jste prožili rozvod (ať vlastní nebo rodičů) s jistými traumatizujícími zážitky. Přirozeně tak máte touhu rozvod obecně vnímat jako traumatizující událost, která však objektivně a v určitých případech může být naopak pozitivní.

1. Předpokládá se, že jste si obor studia nevybrali tak, že na vás zbyl, ale z nějakého racionálního důvodu a zájmu o danou problematiku. Přirozeně existuje i část těch, kteří tzv. studovat příslušný obor musí z důvodu doplnění si vzdělání daného zákonem. Obojí však predikuje to, že nějaký důvod pro váš studovaný obor existuje, důvod racionální.
2. Inspirujte se sylaby předmětů, které jsou vyučovány v rámci vašeho oboru, a které jste zatím neabsolvovali. Získá tak základní přehled o tématech. Nezapomeňte však, že v rámci vašeho studijního oboru získáte nějakou kompetenci působit v jistém profesním oboru či vykonávat jistou profesi (blíže viz chyby ve volbě).
3. Každý studijní obor má svou stěžejní a ultimativní literaturu. I v ní naleznete spoustu zajímavých témat, která vás primárně nenapadla.

Modelově nás bude zajímat oblast „volného času“. Tematickou oblast tedy máme zvolenou (viz podkap. 1.2).

2.1 Chyby ve „volbě“

Chyby ve „volbě“ vedou zpravidla k tomu, že se práce stane nezpracovatelnou, a to z několika možných důvodů.

1. *Příliš široké téma* – zejména práce kvalifikační mají nejenom stanovený minimální rozsah, ale i rozsah maximální. Překročení maximálního rozsahu může být hodnocena jako „nezvládnutí“ tématu a tím vést i k neobhajobě práce. Pokud si např. práci nazveme Syndrom CAN, tak nesmíme zapomenout, že daný syndrom zahrnuje i šikanu (což je samo o sobě také široké téma) apod. Je tedy zřejmé, že práci a především název musíme zúžit. Jedná se však vždy o individuálnost tématu. Již víme, že práce s názvem Syndrom CAN by neprošla, ale práce s názvem Syndrom EAN již částečně průchozí je, ale i tak by potřebovala „lehce“ zaměřit, resp. zúžit.
2. *„Výčerpáné“ téma* – jsou tematické okruhy a témata, která jsou již zpracována od A po Z a bez nějakého longitudiálního vědeckého výzkumu se stále budou objevovat tytéž informace. Je sice výhodou, že existuje dostatek literatury, ale to může být i jakýmsi „prokletím“ při obhajobě kvalifikační práce – *Proč jste nepoužil/a tuto literaturu?* Zpracování kvalifikační práce by pro vás mělo být i výzvou. Čím známější a „profláknutější“ téma, tím se i lépe kritizuje :). Za

prozatím vyčerpané témata lze považovat např. šikanu. Avšak to nebrání v tom, aby bylo téma nějak inovativně a pozitivně nestandardně uchopeno a zpracováno.

Podstatná je rovněž následující poznámka. Každé profláknuté téma lze prakticky pouze pokazit – pokud jej neuchopíte oním inovativně a pozitivně nestandardním způsobem.

3. „Zákeřná“ slova v názvu – jsou takovou skrytou hrozbou pro zpracování. Zde budou uvedena pouze ta nejčastější, se kterými se setkáváme. **Vliv** – vliv čehokoliv na cokoliv. Je nutné si uvědomit, že abychom prokázali vliv něčeho na něco, tak musíme znát stav před a po. Především však je nutné prokázat kauzalitu a vyloučit všechny ostatní moderující proměnné. Odlišit vliv dlouhodobý od případného krátkodobého. To zpravidla není příliš reálně možné. Asi nejlépe to lze demonstrovat na nějaké vaší osobní zkušenosti z dětství, nějaké situaci či výchovném stylu a přístupu vašich rodičů, který jste nesnášeli, ale ocenili jste jej až v dospělosti. Tudíž uplynulo několik let, kdy se onen vliv projevil. Takový čas u zpracování seminární, bakalářské nebo diplomové práce nemáte. Např. *Vliv rozvodu na dítě* – nejen, že může být negativní, ale i pozitivní. Pokud byste popisovali dítě věku např. 12 let a vliv rozvodu na něj, tak nevíte, jak na tom bude v 18, 24, 42 ... letech. Pokud byste se naopak ptali (empiricky „ukotveně“) již dospělého, tak nemůžete zcela pospat jeho předchozí vývoj apod. **Aspekty** – u použití slova aspekty v názvu dochází spíše k takovému nedostatečnému pochopení jeho českého ekvivalentu. Aspekt je úhel pohledu. Modelově bychom si naši práci nazvali *Aspekty volného času seniorů*. Nelze tedy psát pouze o způsobech trávení volného času seniorů, ale na volný čas seniorů musíme nahlížet z různých úhlů pohledu – pedagogického, psychologického, kinantropologického, sociologického, ekonomického aj. Lze však říci, že slovo *aspekty* je mnohem přijatelnější než slovo *vliv*. Opravdu v tom spatřujete spíše zákeřnost. Na některé sociálně patologické jevy je naopak vhodné nahlížet různými úhly pohledu. **Informovanost** – opět jako u vlivu, informovanost kohokoliv o čemkoliv. Je nutné psát skutečně o informovanosti, nikoliv o tématu pouze obecně. Např. bychom si zvolili název: *Informovanost žáků druhého stupně základních škol o významu pohybových volnočasových aktivit pro život*. U tohoto záludného slovíčka spočívá zákeřnost především u kvalifikačních prací, protože odkazuje na činnost, kterou bude zjišťovat v

praktické části. Informovanost však musí být determinována (způsoby, metody apod.) i v části teoretické. Dalším aspektem je, že by informovanost měla být zjišťována a popisována u skupiny, která k tomu má určitý vztah. Pokud bychom vzali nějaký sociálně patologický jev a zjišťovali bychom informovanost o něm u obyvatel nějakého města, tak lze předpokládat, že výsledky nedopadnou příliš dobře. Např. Budeme se ptát výběrového souboru obyvatel Poděbrad na problematiku fetálního alkoholového syndromu. Obecně asi budou vědět, že pít alkohol v těhotenství není správně, ale bližší informace mít nebudou. Je to zásadní problém? ³ **Postoj** – zákeřnost spočívá v tom, že se zpravidla slovo postoj chápe jako synonymum se slovem názor. Jedná se však o psychologický terminus technicus, který je tvořen složkami (kognitivní, konativní, afektivní) a celkově se jedná o složitější problematiku.

Všechna slova jsou samozřejmě zcela legitimní tak, aby mohla být v názvu využita, ale mějte na paměti jejich skrytou zákeřnost. Další chyby jsou již takového charakteru, které jsou zpravidla odstraněny již v zárodku příslušným vyučujícím.

4. „*Úderně*“ *znějící název* – typy prací, o kterých je tu pojednáváno, jsou pracemi odbornými⁴, proto název *Alkohol – metla lidstva* aj. se sice možná hodí pro nějaký výchovně-vzdělávací program, ale ne pro název. Stejně tak, by název neměl být otázkou. Je sice vhodné, když název upoutá něčí pozornost svým zněním, ale v seminárních⁵ a kvalifikačních pracích se toto nepoužívá.
5. *Historická témata a názvy* – pokud nestudujete přímo historii, tak se témata orientována na historický vývoj nepíšíou. Např. *Vývoj ústavní výchovy v Československu a České republice od roku 1918*. Bakalářské studium je orientováno zpravidla přímo do praxe (studijní obor Sociální patologie a prevence je obor praktický), a proto i kvalifikační práce by měly mít nějaký praktický (aplikační) význam. V rámci svého studia se ovšem setkáte i s předměty, které odkazují na historii (Dějiny pedagogiky, Dějiny sociální práce). Pokud je výše uvedených předmětů zadána seminární práce, tak z logiky věci

³Nalezněte sami odpověď na otázku – proč to není problémem?

⁴Přirozeně některé seminární práce či projekty mohou být zadány tak, aby v podstatě danou chybu (č. 4) v sobě obsahovaly, např. zpracování tematicky zaměřeného preventivního programu pro zvolenou třídu v ZŠ.

⁵U specifických předmětů – Preventivní programy, Pedagogika volného času to může být žádoucí v souvislosti s tvorbou primárně preventivního programu, kde je 100% žádoucí, aby název zaujal.

plyne, že pravděpodobně ponese historický název a i její obsah se bude věnovat dějinám.

Jistou možností skýtá komparace vybraného historického tématu a současnosti. Komparace ovšem není pouhé napsání jedné kapitoly „historické“ a druhé „současné“, ale jedná se o složitější postup.

6. *Teorie vs. praxe* – tento bod se týká spíše kvalifikačních prací, které v sobě implementují jak část teoretickou, tak praktickou. Žádná praxe není živelná (viz již napsáno v úvodu skript). Proto i volba názvu a tématu, kterým se budete zabývat, musí být uchopitelná teoreticky i prakticky (pozn. aut. tomuto se bude v těchto skriptech ještě několikrát věnovat). Proto třeba název práce: *Názor dětí v mateřské škole na zbraně hromadného ničení*, je zcela jistě zajímavý, ale dovoluji si tvrdit, že teoreticky je v podstatě téma nezpracovatelné (nelze postupovat tak, že popíšeme zbraně hromadného ničení – viz níže.).
7. *Název a téma „nezapadá“ do studovaného oboru či studijního programu* – během svého studia se setkáte s rozličnými předměty. Jako příklad uvedeme jeden z našich studijních oborů, který je zařazen pod studijní program specializace v pedagogice – Sociální patologie a prevence. I když absolvujete množství psychologických předmětů a studium předmětu speciální pedagogiky, tak nikdy z vás po absolvování zmíněného studijního oboru psycholog ani speciální pedagog nebude. Je nutné tedy vycházet z profilu absolventa a platných zákonů ČR, které „upravují“ možnosti Vašeho profesního působení. Název a téma práce musí být nějakým způsobem spjato se studovaným oborem či programem. Proto třeba téma mentální retardace průchozí není, ale téma inkluze mentálně retardovaných jedinců do společnosti, již ano (samozřejmě je to jen rámcové téma a název by se musel lépe formulovat). Nelze však vše řešit tzv. „oslími můstky“. Např. téma analýza kresby dětí mladšího školního věku v dětském domově, zcela jistě není vhodné, a to přesto, že jsme psychologické téma zasadily do prostředí pedagogického. Položte si vždy otázku, zda studiem získám kvalifikaci pro to, abyste se tématem mohli prakticky zabývat. Někteří studenti (chápejte i studentky) sice zvolí téma akceptovatelné např. Volný čas jedinců s lehkou a střední mentální retardací, ale ve své práci se následně věnují primárně mentální retardaci. To je zásadní chyba, které se budeme podrobněji věnovat dále.

Výše byly popsány základní chyby, kterých se můžete dopustit a nyní byste se jich měli vyvarovat. Samozřejmě jich může být i více, ale výše uvedené jsou dle zkušeností nejčastější, se kterými se setkáváme. Nebojte se tedy konzultovat se svými pedagogy.

2.2 Ukázka volby názvu a tématu

V úvodu kapitoly bylo uvedeno, že se modelově budeme věnovat volnému času. U volného času jako takového je zcela evidentní, že se jedná o příliš široké téma. Musí přijít tedy prvotní zúžení. Nejčastěji si k prvotnímu zúžení zvolíme nějakou cílovou skupinu, u které nás volný čas zajímá. Zvolíme si např. seniory. Nesmíme zapomenout, že každá skupina je zpravidla tvořena několika podskupinami. Po prvotním zúžení jsme si tedy příliš nepomohli. Náš výběr tedy musíme dále zúžit na seniory v domácím prostředí či v rezidenčních zařízeních. Modelově by název zněl: *Volný čas seniorů žijících v rezidenčních zařízeních*. Zužovat však můžeme i nadále. Téma lze dále specifikovat určením lokality (město, vesnice, sídliště apod.); sociální situací seniora apod. Zužování však nemusíme provádět na straně cílové skupiny, ale na samotném pojmu volný čas, resp. Volnočasové aktivity. Mohou nás zajímat determinanty volnočasového chování nebo pouhé volnočasové aktivity, rizikové faktory; konkretizace a zaměření se na jednu oblast volnočasových aktivit aj.

Obdobným způsobem můžeme postupovat vždy, avšak každá tematická oblast je specifická. U kvalifikačních prací je výrazně ovlivněna i konzultacemi s příslušným vedoucím práce.

Příklad se seniory byl zvolen záměrně. Jedná se o téma a název, které se dá stále výrazně teoreticky i prakticky rozvíjet. Pokud bychom zvolili za cílovou skupinu děti, konkrétně např. žáky na druhém stupni základních škol, tak manévrovací prostor pro rozvoj tématu je již značně omezen, protože se jedná o téma sice pořád aktuální (a vždy bude), ale je příliš běžné a minimálně teoreticky vyčerpané.

Několikrát již bylo výše naznačeno, že kvalifikační práce a celé bakalářské studium je orientováno do praxe. Tedy i práce by měla mít nějaký praktický výstup, popř. býti přímo prací aplikační.

2.2.1 Praktická část práce⁶

Ačkoliv se může zdát, že výrazně nahlížíme do vaší studijní budoucnosti, tak i přemýšlení a plánování o finiši vašeho studia vám může výrazně ulehčit práci a především

⁶Tato část textu je výrazně zjednodušena (kvalitativních a kvantitativních technik je mnohem více).

ušetřit čas. Sice není nikde striktně nařizeno, že by kvalifikační práce musela mít praktickou část, ale vzhledem k charakteru a náplni bakalářského oboru, který studujete, se to jeví jako nezbytné.

Stejně jako u výběru tématu a názvu práce, tak i u volby praktické části kvalifikační práce si položte otázku: „*K čemu to bude dobré?*“ Vaše práce by měla mít nějaký praktický dopad, měla by být využitelná v praxi. Využitelnost v praxi není myšlena tak, že by „zasáhla“ celou společnost v předmětné oblasti. Využitelnost může být pro jednu instituci, organizaci, vesnici, třídu apod.

Téměř každé téma je z nějakého aspektu možné zpracovat aplikačně, empiricky nebo kombinací uvedeného, ale vždy je zaměření (pojetí) praktické části specificky vhodnější. Opět budeme demonstrovat na příkladu.

V empirické části máte primárně na výběr sběr dat kvalitativním či kvantitativním⁷ přístupem, popř. jejich kombinací. Kvantitativní výzkum bude pro naše potřeby reprezentován dotazníkem, kvalitativní rozhovorem⁸. Při volbě přístupu se nerozhodujete, co je lehčí, ale co je lepší. Co nám přinese validnější výsledky. Bude lepší rozhovor? Nebude cílová skupina stydět odpovídat? Jaké mám zkušenosti s dotazníkem? Jaké mám zkušenosti s vedením rozhovoru? Kde seženu respondenty? I takto musíte uvažovat. Zvažujete veškerá pozitiva a negativa, jak na straně své, tak i respondentů. Z logiky vyplývající ze specifík některých skupin respondentů je zřejmé, co můžete a nemůžete použít. Např. dětem v MŠ zřejmě nebudete rozdávat dotazník.

Tato část je mnohem složitější, ale pamatujte na ni již při volbě tématu. Dále do oné volby vstupuje i etický rozměr a problém získat respondenty. Nejprve se zaměříme na problematiku získávání respondentů.

Skupiny jako žáci základních, středních a vysokých škol, děti a mládež navštěvujících nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, zaměstnanci OSPODu, senioři v rezidenčních zařízeních apod. jsou dobře identifikovatelní, lze je relativně dobře kontaktovat a domluvit případnou další spolupráci na praktické části Vaší kvalifikační práce. Avšak skupiny jako senioři žijící v domácím prostředí, muži na rodičovské dovolené apod. jsou identifikovatelní hůře. Dokážete na ulici určit muže, který je na rodičovské dovolené? Dokážete jednoznačně říci, že toto je osoba, které je více než 65 let a žije doma? Nebo, že toto je homosexuál? Rovněž je nutné pamatovat i nato, že některé skupiny sice můžeme relativně jednoduše identifikovat,

⁷Odpovídající znalosti a kompetence získáte v předmětu v další fázi vašeho studia.

⁸Je asi zřejmé, proč nebudeme uvažovat o pozorování.

ale „dostat“ se k nim můžete být dosti problematické. Samotný výběr respondentů se řídí metodologickými pravidly (viz příslušný předmět v další fázi Vašeho studia).

Etický rozměr se primárně týká zvoleného tématu. Např. suicidalita u dětí a mládeže. Vést rozhovor nebo rozdat dotazník na takové téma je dosti rizikové – nevíte, zda se někoho téma osobně nedotýká (demonstrativní sebevražda, tragická událost v rodině), zpravidla nejste schopni poskytnout krizovou intervenci, popř. téma sexuální zneužívání dětí. Z aspektu etického je nutné myslet i na anonymitu, kdy je u některých témat zjevné, že raději bude respondent odpovídat prostřednictvím dotazníku než v rámci rozhovoru.

Příklady obou témat jsou bohužel stále vysoce aktuální. Bylo by tedy chybou se takových témat „zbavovat“, ale musí být uchopeny jinak. Suicidalitu lze částečně chápat jako řešení nějakého problému, proto se Váš dotazník či rozhovor může zaměřit na to, jakým způsobem řeší děti své problémy, s kým apod.

Možná Vám tu chybí ještě jedna možnost, která asi nejlépe demonstruje praktičnost využití. S odkazem na studovaný obor *Sociální patologie a prevence* je to ucelený soubor metodických listů a aktivit tvořících logickou strukturu preventivního programu. Preventivní program by měl být vždy ověřený v praxi, měl by nést znaky originality a inovativnosti, musí splňovat veškeré didaktické nároky na něj kladený. Zároveň by mělo být vždy zdůvodněno na základě čeho byl sestaven.

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Nyní jste získali informace pro volbu názvu a tématu vaší práce. Po krátké pauze a uspokojení fyziologických potřeb již hurá do volby.

PRŮVODCE TEXTEM

2.3 Výběr literatury

Obecně platí, že čím „profláknutější“⁹ téma, tím je literatury více. Uvedená informace sice nebyla pro vás objevením Ameriky, nicméně je zde uvedena z prostého důvodu. Právě množství literatury je mnohdy určující pro výběr tématu, ale zároveň je to i následné prokletí. Následné množství informačních zdrojů vede k mnohem mnohem mnohem složitější práci s nimi. Jaký by měl být výběr literatury?

⁹Omlouvám se za několikrát využitý daný výraz, ale slovo jako známější či zpracovanější nevyzní s dostatečným apelem.

1. Po zapnutí počítače, kliknutí na váš oblíbený prohlížeč, nezačínáme psaním klíčových slov do vyhledávače google, ale „zabrousíme“ na stránky [Národní knihovny České republiky](#). V online katalogu hledáme odborné zdroje dle našich klíčových slov, která potřebujeme a odpovídají našemu tématu a názvu práce. Nezapomeňte, že pokud např. hledáte pojení slov „sexuální výchova“ a zadáte si hledat dle slov v názvu, tak své spojení slov posléze upravte i na „sexuální výchovy“. Další vhodnou knihovnou je [Pedagogická knihovna J. A. Komenského](#). Přirozeně lze použít k vyhledávání relevantních zdrojů i online katalogy jiných knihoven (především [Vaší almy mater](#)), ty však zpravidla nemusí obsahovat takové množství zdrojů jako výše zmíněné. Předpokládám, že většina z Vás se kvůli jedné publikaci nerozjede stovky kilometrů daleko, aby si jí vypůjčila. Využijte tedy [meziknihovní výpůjční službu](#) (MVS).
2. Vyhledávány by měly být především zdroje monografické zdroje, časopisecké zdroje a recenzované sborníky. V práci by neměla být používána skripta a učebnice, ta jsou již z podstaty své existence kompilačním textem, který slouží pouze pro potřeby studentů.
3. Za relevantní časopisecké zdroje lze považovat ty, které mají recenzní řízení pro autory. [Přehled recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR](#) – seznam je každým rokem upravován. Následně můžeme doplnit ještě časopisy odborné, které v přehledu nenaleznete (např. časopis [Prevence](#) nebo [Tělesná výchova a sport mládeže](#)). Setkat se můžete i s časopisy popularizačními, které mohou prezentovat i oborově nepřilíš uznávané názory. Takové časopisy jsou jistě zajímavé, ale pro zpracování odborné práce je nutno s nimi zacházet velice opatrně (spíše je nepoužívejte vůbec). Mohou Vás přivést k zajímavému tématu, námětu apod. U časopisů popularizačních je jejich cíl zřejmý – popularizovat dané téma.

Využít můžete i časopis naší fakulty [Social Pathology and Prevention](#), který vychází pouze v anglickém jazyce.

4. Časopisecké zdroje mají tu výhodu, že informace v nich jsou aktuální, reagující na aktuální stav, popisující aktuální výzkum (výsledky výzkumu) apod. Stejně tak i recenzované sborníky. Dnes je již standardní, že časopisy relevantní naleznete i v online verzi ([Pedagogická orientace](#), [Pedagogika](#), [Adiktologie](#) aj.).

5. Prostředí internetu vám umožňuje v omezené míře se „dopídit“ i práci kvalifikačních (bakalářské, diplomové, disertační). I to je jeden ze zdrojů. Riziko je obsaženo především v tom, že prakticky nevíte, jak byla práce obhájena. V tomto případě nejde o výslednou známku, ale o obhajobu jako takovou. I pokud máte v ruce posudky, tak ty se mohou výrazně lišit od reálného hodnocení¹⁰. Dále platí nepsané pravidlo, že pokud již chcete nějakou práci využít, tak vždy by měla být minimálně o stupeň vyšší než typ studijního programu, který studujete. Kvalifikační práce vás však mohou navést na zajímavou literaturu, zajímavý způsob řešení apod. Používejte je především pro inspiraci. Položte si i otázku – proč by to nějaký student (absolvent) napsal lépe než já? Kvalifikační práce by měly být využívány v naprosto omezené a minimální míře.
6. Literatura by měla být co nejaktuálnější. Některé vědní oblasti sice nezaznamenávají nějaký rychlý vědecký či informační progres, ale mění se statistiky, zákony, vyhlášky¹¹, přístup apod. Některé publikace vycházejí v nových vydáních, mělo by být tedy usilováno o získání, co nejnovějšího vydání dané publikace. Platí nepsané pravidlo, že by Vámi použité zdroje neměly být zpravidla starší než 10 let. To však záleží i na tématu, jeho celkové znalosti a znalosti dostupných informačních zdrojů.
7. Vhodné je zapojení (z vnitřních předpisů FVP SU v Opavě v současném znění pro AR 2016/2017 je to povinné¹²) zahraniční literatury ve světovém jazyce či zařazení zahraniční literatury obecně. Zahraniční literatura by však neměla být využita samoúčelně. Např. není důvod využívat cizojazyčnou definici pro to, co je to šikana, pokud nemá nějaké zvláštní pojetí apod. Stejně tak je poměrně neúčelné využití nějakého zahraničního konceptu, který by v našich podmínkách nemohl být z právních či jiných aspektů uskutečnitelný¹³. Zajímavé mohou být příklady dobré praxe.

Celkový výběr literatury není záležitost několik minut či hodin, ale vícedenní práci. Platí, že byste měli prostudovat více zdrojů než, které nakonec použijete v práci. Ne každá

¹⁰Tím není řečeno, že by vedoucí práce a oponent práci nečetli, ale práci hodnotí komise.

¹¹Několikrát jsme zaznamenali, že se student ve své kvalifikační práci odvolával na zákon či vyhlášku, která již nebyla v platnosti.

¹²A bude i nadále :).

¹³Pokud práce není zaměřena na zahraniční zkušenosti v rámci tématu.

publikace se ukáže jako vhodná. Nepostupujeme tím stylem, že co aktuálně nemají v knihovně, tak to tedy nepoužiju.

Stejně tak je na zváženu, zda využít několik publikací od téhož autor na stejné téma. Pravděpodobně budou v obou publikacích velice podobné informace, popř. minimálně stejný náhled na dané téma. To nás navádí k dalšímu důležitému bodu při výběru literatury. Každé téma by mělo být zpracováno objektivně. S tím se často setkáváme zejména u témat zaměřených na rozvod či na tělesné a fyzické trestání dětí. Seminární práce a kvalifikační práce nemůže být z teoretického hlediska zpracována pouze jedním pohledem, se kterým studentk/a souhlasí. Téma musí být teoreticky zpracováno oběma pohledy. To není myšleno tak, že by studentovi byl odpírán jeho vlastní názor, který nemůže vyjádřit. Musí však prokázat znalost obou názorů. Příkladně rozvod nelze vždy vnímat jako něco negativního, stejně tak ani tělesné a fyzické tresty. V literatuře však nacházíme až fundamentální zastánce každého jednoho pohledu. Následně pak převzaté informace značně deformují téma, kterým se zabýváte (blíže k účelovým citacím v níže v textu).

Prvotně si zdroje vyhledáváte jen podle určitých klíčových slov, zpravidla slov z názvu. Zejména však u monografických publikací byste knihu měli přečíst celou. U článků v časopisech či sbornících je taková věc snad samozřejmá¹⁴. Zejména při vyhledávání literatury k závěrečným pracím ze zkušeností víme, že studenti si zvolí téma, název a základní literaturu, avšak i takovou, kterou nelze v podstatě využít k jejich tématu. Než si tedy vyhledané zdroje zařadíte do svého seznamu, tak si je přečtěte.

I při samotném výběru literatury a především její prezentaci v seznamu použité literatury a zdrojů je poznat, jak odpovědně jste k danému tématu přistoupili. Nikdy se nelze spokojit s domněnkou, že k vašemu tématu nikdo nic nenapsal (pokud tedy vaše téma není vyložene „crazy“).

Prakticky žádné téma nelze napsat prostřednictvím vlastní dojmů, názorů apod. Vždy je nutné se o něco opřít, tedy pokud práce není zadána jako úvaha.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL 2

1. Dle výše uvedených rad a doporučení zvolte téma a název své seminární práce do příslušného předmětu.

¹⁴Přirozeně nemusíme číst celý časopis či sborník, ale pouze článek. Nikoliv tedy pouze část. Samozřejmě v rámci studia neuškodí, abyste si přečetli i jiné nesouvisející články s vaším tématem.

2. Vyhledejte základní literaturu k tématu tak, aby obsahovala minimálně jeden časopisecký či sborníkový zdroj a minimálně jeden zdroj byl zahraniční ve světovém jazyce. Celkem vyhledejte a prostudujte 10 zdrojů.
3. U vámi zvoleného tématu napište stručný důvod, který vás vedl k jeho výběru (rozsah max. 1800 znaků).

3 PRÁCE SE ZDROJI A ZPŮSOBY ODKAZOVÁNÍ

CÍLE KAPITOLY

1. Student zná způsoby odkazování na zdroje při tvorbě textu.
2. Student zná základní etická pravidla při tvorbě textu.

PRŮVODCE TEXTEM

Práce se zdroji, které jste si vyhledali k vaší kvalifikační či seminární práci, je vždy činnost, která je významně hodnocena a má určující vypovídající hodnotu o celkové úrovni práce. Stejně tak schopnost odkazování je významnou měrou hodnocena. Zatajení zdrojů nebo jejich neúmyslné neuvedení je základním porušením etiky psaní seminární, kvalifikační, ale i jakékoliv jiné písemné práce (textu).

Existují však i informace, na které nemusí být odkazováno, jsou takové informace, které jsou všeobecně známy, resp. měly by být. Např. datum vzniku České republiky; kdo byl prvním československým prezidentem apod. Popř. se jedná o informace, které jste zjevně nevymysleli, ale není možné dohledat původce prvotní myšlenky (např. pravidla na karetní hry „prší“). Považuji za podstatné zde zdůraznit a upozornit vás na skutečnosti, že s informacemi v daném odstavci si nemůžete „nakládat“ libovolně podle svého. Příklady všeobecně známých informací a informací bez dohledání původce je poměrně složité určit. Nelze postupovat tak, že to co znáte vy, musí znát i zbytek planety :). Stejně tak pokud již pracujete např. v pozici vychovatele/lky ve školní družině, lze přepokládat, že pojmy jako mimoškolní výchova, RVP, ŠVP, jednotlivé kompetence běžně znáte, ale rozhodně to nelze pokládat za všeobecně známou informaci.

Nedílnou součástí práce se zdroji, je způsob odkazování na ně. V České republice je nejrozšířenějším postup způsob odkazování a citování, který je striktně stanoven [ČSN ISO 690](#). V praxi se ještě uplatňuje citační norma APA. Na naší fakultě vycházíme z ČSN ISO 690.

Stejně tak jsou výše uvedenými dokumenty upraveny pravidla bibliografických citací v seznamu použitých zdrojů. Tomuto není ve skriptech věnována pozornost.

3.1 Přímá citace

Jedná se o doslovně převzatý text z určitého zdroje. Obecně platí, že přímých citací by se vždy v práci mělo objevovat co nejméně. Nejčastěji u definic či částí, které jsou natolik významné pro zpracování tématu a zároveň je nelze parafrázovat (viz níže), resp. by parafrázy ztratily na významu. Přímá citace by neměla poukazovat na zjevnou samoúčelnost jejího užití,

kteřá je evidentně určována pouhým „natažením“ textu. Nelze však explicitně říci, co lze a co nelze přímo citovat, resp. přímo citovat lze vše. Vždy záleží na kontextu a dalších souvislostech.

Opět zde uvedeme jeden příklad. Jako samoúčelné využití přímé citace sloužící k „natažení“ textu lze označit citování toho, co je dotazník v praktické části kvalifikační práce. Co je to dotazník je v daném kontextu informace zcela zbytečná a z hlediska zpracování kvalifikační či seminární práce rovněž nadbytečná. Je to obdobné jako kdybychom v úvodu této studijní opory citovali, co je to studijní opora. Uvedený příklad má ještě druhou stranu mince. Stává se relativně často, že jsou v úvodu kapitoly praktické části citovány informace, co je to dotazník, co je to kvantitativní výzkum apod., zároveň však student nedodržel v při zpracování a prezentaci výsledků ani ty nejelementárnější metodologické nároky odpovídající charakteru práce. Tím je obrazně nejen potvrzena ona samoúčelnost přímých citací (v tomto případě), ale i to, že student důkladně neprostudoval danou literaturu (zpravidla držel v ruce literaturu metodologickou)¹⁵.

Výše jsme popsali způsoby odkazování na zdroje. V těchto skriptech je využito harvardského stylu.

Přímá citace je vždy „zvýrazněna“ takovým způsobem, který ji odlišuje od ostatního textu. V praxi jsou uplatňovány tři způsoby. Prvním způsobem je „dát“ přímo citovaný text do uvozovek. Druhým způsobem je přímo citovaný text „napsat“ kurzívou. Třetí způsob je kombinací obou předešlých. Existuje ještě jeden způsob, který je v kvalifikačních a seminárních pracích ojedinělý a svým způsobem i nestandardní. V literatuře se s ním však setkat můžete. Tento ojedinělý způsob spočívá ve vizuálním odlišení přímo citovaného textu – menší písmo, zvětšené odsazení textu od odstavců apod. Způsob vyznačení přímé citace je však zpravidla určen vnitřními předpisy školy. V celé práci musí být jednotný.

I když existuje více způsobů odkazování na zdroje v psaném textu, tak zde bude prezentovat pouze ten v seminárních a kvalifikačních pracích nejužívanější. Jedná se o odkazování v textu.

Výše jsme uvedli, že přímá citace je v textu „zvýrazněna“. Odkaz na zdroj lze realizovat dvěma způsoby. Vždy však uvádíme – příjmení autora, rok vydání publikace a stranu, na které vám užitou citaci nalezneme.

¹⁵Nelze to obejít tak, že raději nic neodcitujete a tedy to ani nemusíte mít správně. Takto to opravdu nefunguje. Správně to musí být vždy.

Prvním způsobem je odkaz uvedený za citovaným textem. Např.: „*Bohužel nutno přiznati jako faktum, že přes všechna krásná slova o vlivu rodičů a rodinného prostředí vůbec výchovný význam rodiny v posledních dobách velice poklesl. Příčiny toho zjevu zarážejícího jsou různé, obecné i osobní, vnější i vnitřní, hospodářské i sociální, a souvisí patrně s nepochybným rozkladem života rodinného vůbec.*“ (Kádner, 1925, s. 314)

Druhým způsobem je vhodné zakomponování přímo do textu. Např.: Kádner (1925, s. 314) skepticky v souvislosti s rodinnou výchovou konstatuje, že: „*bohužel nutno přiznati jako faktum, že přes všechna krásná slova o vlivu rodičů a rodinného prostředí vůbec výchovný význam rodiny v posledních dobách velice poklesl. Příčiny toho zjevu zarážejícího jsou různé, obecné i osobní, vnější i vnitřní, hospodářské i sociální, a souvisí patrně s nepochybným rozkladem života rodinného vůbec.*“

V rámci citační etiky je důležité zachovat jisté zásluhy autorům původních myšlenek. I autoři zdrojů, ze kterých budete čerpat, čerpali část informací zase ze zdrojů jiných autorů. Měli byste se snažit pokaždé dohledat původní zdroj a s ním pracovat. Někdy je to ovšem dosti obtížné. V souvislosti s uvedenou citační etikou budeme situaci, kdy nedohledáte původní zdroj, demonstrovat na příkladu.

Výše je citováno z díla Otakara Kádnera a je to skutečně jeho autentický text, věta, myšlenka. Představte si, že držíte Kádnerovu knihu z roku 1925, užitá věta se vám líbí, ale v Kádnerově knize je uveden jako její autor např. Lindner, 1880. Nelze tedy odkazovat tak, jak jsme to ukázali výše, protože tím bychom pomyslně sebrali zásluhy Lindnerovi. Nemůžeme ani odkazovat jen na Lindnera, protože jeho knihu jsme neměli v ruce. Zápis tedy musí vypadat takto: „.....“ (Lindner, 1880 in Kádner, 1925, s. 314), resp. Lindner (1880 in Kádner, 1925, s. 314)“

V celé práci je u tohoto případu jedno, zda budete jednou zapracovávat odkaz přímo do textu a podruhé až za text. Nesmí však docházet ke kombinaci s jinými způsoby odkazování, např. pod čarou (odkazování pod čarou se nevěnujeme). Z tohoto aspektu musí být jednotnost v celé práci.

3.2 Nepřímá citace (parafráze)

Nepřímá citace je parafrázováním textu, tedy vlastními slovy vyjádřené myšlenky někoho jiného. Nepřímá citace není pouhým zkrácením textu, převedením určitých slov do zkratk, nahrazení slov jejich synonymy a změnou slovosledu. Tvorba nepřímých citací je tedy o poznání těžší než tvorba citací přímých, což však vyplývá z logiky věci. Nepřímé citace a

jejich užití vámi dokazují, jak kvalitně dovedete pracovat s původními zdroji a rozsahově zaujmají větší prostor než citace přímé.

Existuje relativně jednoduchá rada, která docílí nepřímé citace tak, aby nespadala do kategorie „co nepřímou citací není“ (viz výše). Z věty v původním zdroji vytvořte odstavec, z odstavce v původním zdroji vytvořte větu.

Nepřímá citace není v textu žádným specifickým grafickým způsobem vyznačena. Odkaz na původní je učiněn za parafrázovanou větou či odstavcem, přičemž platí podoná pravidla jako přímých citací.

Opět uvedeme příklad.

Crombie et al. (2004) se dotazovali skupiny seniorů, zda znají zdravotní benefity pohybových aktivit. Více, než 80 procent seniorů mělo relativně konkrétnější přehled o daném tématu; znalost se nepohybovala pouze v obecné rovině. Ovšem nepoměrně méně seniorů takové aktivity realizovalo. Jedním z hlavních důvodů byl strach ze zranění.

Popř.

V rámci výzkumu byla dotazována skupina seniorů, zda znají zdravotní benefity pohybových aktivit. Více, než 80 procent seniorů mělo relativně konkrétnější přehled o daném tématu; znalost se nepohybovala pouze v obecné rovině. Ovšem nepoměrně méně seniorů takové aktivity realizovalo. Jedním z hlavních důvodů byl strach ze zranění (Crombie et al., 2004).

Původní článek má celkový rozsah cca 6 stran textu. Výše uvedená parafráze jej shrnula do čtyř řádků. Jistě jste si všimli, že u parafráze není uvedena konkrétní strana(y), ta být uvedena může i nemusí.

Parafráze může být realizována i z více zdrojů. V takovém případě zápis vypadá následovně.

Jako třídění prvního stupně označujeme takové třídění, kdy jsou respondenti rozděleni na základě jednoho znaku (např. dle pohlaví, věku, vzdělání apod.). Tříděním druhého stupně označujeme takové třídění, kdy jsou respondenti rozděleni podle dvou znaků – např. rozdělíme respondenty na muže a ženy a následně na muže kuřáky, muže nekuřáky a ženy na kuřáčky a nekuřáčky. Tříděním třetího stupně označujeme takové třídění, kdy jsou respondenti rozděleni podle tří znaků – např. rozdělíme respondenty na páry seždané a neseždané, podle místa bydliště město – vesnice, a podle výdajů na domácnost. Můžeme takto třídit dále a dále a dále (Chráška, 2007; Hendl, 2009; Punch, 2008b).

Specifickou skupinu tvoří elektronické zdroje, resp. webové stránky a online dokumenty. Jejich specifičnost nespočívá v nějakém super speciálním způsobu odkazování, ale spíše formě. Obecná pravidla jsou stejná jako v případě přímé a nepřímé citace. Máme několik možností, kterak na takové zdroje odkazovat.

Řekněme, že k nějakému účelu potřebujeme znát věkové složení žen k určitému datu. Zapátráme tedy logicky na stránkách Českého statistického úřadu, kde námi potřebnou informaci nalezneme.

To, co jsme úspěšně našli se nalézá pod linkem: <https://www.czso.cz/documents/10180/20555901/1300641503.pdf/24a79fb7-e827-4a3c-b6a9-155d9d635df7?version=1.3> – právě to je jedna z možností. Uvedeme do závorky za citovaný či parafrázovaný text celý link. Vidíte však, že to nepůsobí příliš příjemně na formální úpravu textu. Proto další možností je do textu (do závorky) uvést základní webovou adresu, tedy www.czso.cz a v seznamu literatury dle pravidel, která si dohledáte, vytvořit správný bibliografický záznam s odpovídajícím linkem. Další možností je, že daný dokument se například jmenuje a dle jeho názvu jej můžeme dohledat v seznamu literatury. Proto za příslušný parafrázovaný či citovaný text provedete následující zápis - (*Věkové složení žen k 1. 1. 2014* [online]).

Stejně jako ve všech předchozích případech musí být způsob odkazování v celé práci jednotný.

V praxi se můžete setkat ještě s jedním problémem. Není výjimkou, že využíváte dva zdroje od téhož autora, která vyšla ve stejném roce. V textu by tak nebylo zřejmé, který právě užíváte. Za tímto účelem existuje rozlišení pomocnými písmeny. Např. (Novotný, 2007a); (Novotný, 2007b). V seznamu literatury je příslušným bibliografickým záznamem zdroje v závorce uvedeno odpovídající písmeno.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

1. Definujte základní pojmy k vámi zvolenému tématu (viz kap. 1) tak, abyste ke každému pojmu uvedli minimálně 3 definice. Níže napište, ke kterým se přikláníte, a to na základě relevantního důvodu.
2. V elektronickém kurzu (k danému předmětu) si stáhněte dokument s názvem „parafráze“. Uvedené příklady přímo citovaných pasáží parafrázujte.

3. Napište bibliografické záznamy k monografii, kapitole v monografii, příspěvku ve sborníku, článku časopise a webovému odkazu.
4. Prostudujte ČSN ISO 690 a vypište jaké další zdroje lze při tvorbě odborné práce užít. Proveďte modelový zápis.

4 FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI

CÍLE KAPITOLY

1. Student dovede dle videonávodů naformátovat textový dokument v souladu se zadanými zásadami.
2. Student si uvědomuje důležitost formální úpravy odborných prací při studiu.

PRŮVODCE TEXTEM

Formální podoba a dodržení formálních požadavků je vizitkou studenta, který práci zpracovává. Každý kdo práci hodnotí (čte) si formální úpravy všímá jako první. Je to stejné jako když vyrazíte na rande „naslepo“. Také jako první neřešíte, zda váš protějšek umí citovat pasáže z Platóna v originále, ale řešíte to, jak vypadá, jak je oblečen apod. Až když následně promluví, tak zjistíte zda je jeho visáž pouhá maska či ne. Stejně je to u kvalifikačních a seminárních prací.

Seminární práce mají formální úpravu poněkud rozvolněnější a vychází ze zadání jednotlivých pedagogů.

U kvalifikačních prací je vždy striktně zadáno následující – okraje, velikost písma, font, řádkování, rozsah. Rozsah je zpravidla určen počtem normostran (1 normostran = 1 800 znaků včetně mezer nebo 1 normostrana = 1 500 znaků bez mezer). I když normostrana není úplně nejmodernějším určením rozsahu.

Tím však vaše práce nekončí, ale začíná. Nejčastěji užívané textové editory Microsoft Word a OpenOffice vám mohou výrazně usnadnit práci, tedy za předpokladu, že znáte některé jejich funkce.

Základní formální náležitostí je jednotnost – jednotlivých fontů, odsazení, odrážek apod.

Font písma – standardně se využívají fonty Times New Roman a Arial (může být upraveno i jinak. Pokud není font písma stanoven, tak přesto volte jeden ze dvou výše uvedených. Rozhodně se vyhněte volbě fontům typu Comic Sans a podobným „kudrlinkám“. V práci je vždy využíván pouze jeden font¹⁶. Zejména program Microsoft Word (který je nejčastěji využíván) má „předdefinované“ jednotlivé typy nadpisů, které se zpravidla liší. To je nutné předem upravit, popř. sjednotit při závěrečné úpravě.

¹⁶Pokud není dovoleno užití jiného fontu např. u nadpisů.

Odsazení – prvního řádku odstavce neprovádíme mezerníkem, ale tabulátorem. Délka odsazení se dá opět nastavit pro celý dokument. Buď je přímo určena nějakým vnitřním předpisem univerzity, fakulty či pracoviště nebo si ji můžete zvolit sami. Měla by být taková „rozumná“, obvykle 1,25 cm.

Odstavce – text je přirozeně členěn i na odstavce, které rozdělují významově a obsahově části textu. Opět může být striktně upraveno, zda může či nemůže být mezi odstavci pevně stanovena mezera. Pokud není striktně upraveno, může to zvolit mezeru mezi odstavci či ponechat pouhé odsazení prvního řádku. Každopádně vždy to musí být realizováno jednotně v celé práci.

Odrážky – text není vždy nutné dělit do přílišného počtu podkapitol x-tého řádu (viz i další pasáže textu). U použití odrážek platí několik základních pravidel. V první řadě mějte na paměti, že jakákoliv odborná práce nejsou „omalovánky“, takže i když textové editory umožňují relativně široký výběr odrážek, tak užívejte např. „čárky“, „puntíky“. V druhé řadě je nutné dodržovat stejný styl v celé práci, a to u odrážek na stejné úrovni.

Tabulky, grafy, obrázky, schémata – může být striktně nastaveno, kde mají být tabulky, grafy atd. označeny (vlevo nahoře, dole, ...). Pokud není nikterak upraveno umístění, musíte dodržovat jednotný styl v celé práci. Z názvu jednotlivých grafických prvků v textu musí být vždy zřejmé „o co se jedná“.

Pomlčky a spojovníky – předmět úvod do studia nenahrazuje hodiny českého jazyka. Vyhledejte si rozdíl mezi pomlčkou a spojovníkem.

Existují i pravidla, která se mnohdy chápou jako nepsaná, ale zpravidla a pro jistotu (na základě dlouholetých zkušeností) je napsané naleznete.

Většinou mají i seminární práce nějakou titulní stránku, obsah a případně i další zadané „listy“ (v kvalifikačních pracích je striktně stanoveno). První stranou, která je číslována, je úvod, jelikož může být např. třetí, pátou a jinou stranou práce, tak není označen číslem stránky jedna, ale tím, které logicky odpovídá straně listu v dokumentu, třeba onou pětkou. Poslední chronologicky číslovanou stranu práce (v 99 % kvalifikační práce, protože seminární práce zpravidla tyto části nemají) je např. seznam tabulek, příloh apod. Přílohy jsou stránkovány opět od č. 1.

Možná se vám tato kapitola zdá příliš krátká a další části textu naleznete informaci, že kapitoly by vždy měly být rozsahově vyrovnány. Zařazením této kapitoly bylo zdůraznění jejího významu, protože formální stránka práce bývá vždy podceňována.

Významnou část informací k této části naleznete ve formě video návodů v e-learningovém portálu.

OTÁZKY

1. Jaké funkce textového editoru znáte?

KORESPONDENČNÍ ÚKOL 3

1. Vytvořte si prázdný dokument s nastavením, které zadá pedagog?
2. Rozdělte svůj dokument do 3 oddílů (viz videonávody).

5 ZAČÍNÁME TVOŘIT TEXT

CÍLE KAPITOLY

1. Student zná základní strukturu odborné práce.
2. Student dovede získané poznatky uplatnit v praxi.
3. Student dovede správně odkazovat na zdroje použité v práci.
4. Student dovede provést bibliografický záznam všech dokumentů.

PRŮVODCE TEXTEM

Jako výchozí bod k psaní odborného textu, je vždy nutné si vytvořit rámcovou osnovu, která nás bude pozitivně usměrňovat v psaní textu, i když v průběhu může doznat řady změn. Zejména u kvalifikačních prací musíte přijít za svým vedoucím práce (ještě před tím než se stane vedoucím) s určitou „vizí“. Rámcovou osnovu byste neměly v přípravě a v prvních fázích rozhodně podceňovat.

5.1 Struktura práce

Práci lze rozdělit na tři základní části – úvod, stať a závěr.

Jako první část je uveden úvod¹⁷. Úvod je elementárním vhladem do problematiky, kterou se hodláte ve své práci zabývat. Co by měl obsahovat úvod? [Pojednat obecně o tématu](#) – jak jsme výše modelově vymezily naše téma z oblasti volného času, tak obecné pojednání může vypadat např. tak, že píšeme obecně o významu volného času apod. Jednoznačně obsahuje základní shrnutí současného stavu vašeho tématu. Zdůvodnění výběru tématu (pokud jste měli možnost si jej vybrat, popř. pokud jste měli možnost si zvolit z několika témat). Akcentaci potřebnosti řešení daného tématu. Cíl práce. Užití metody v práci a v neposlední řadě základní charakteristiku struktury práce. Úvod se neznačí jako kapitola, resp. číslovaná kapitola.

Stať jako hlavní část práce je rozčleněna na kapitoly a podkapitoly. Kapitoly a podkapitoly musí tvořit logickou strukturu textu, musí na sebe významově a logicky navazovat a měly by mít přibližně stejný rozsah. Text může být rozdělen do kapitol a podkapitol několik úrovní (1 kapitola = první úroveň; 1.1 podkapitola = druhá úroveň; 1.1.1 podkapitola = třetí úroveň a analogicky čtvrtá, pátá atd.). Obecně platí, že pro práce, které budete v rámci studia vypracovávat, je postačující maximální úroveň třetí. Text by neměl být příliš „rozatomizován“. Častá chyba, která se v počátku studia u studentů vyskytuje, je jejich snaha prakticky vše dát

¹⁷Praktická rada – úvod pište až když dopíšete celou práci :).

do podkapitol či kapitol, resp. téměř každou část textu opatřit jejím vlastním názvem v obsahu. Konkrétním příkladem by byly např. funkce volného času. Jednotlivým funkcím nepřičítáme svou vlastní podkapitolu.

Závěr není jen pouhým shrnutím a opakováním již napsaného. Měl by být reflexí práce, koncipováním návrhů v předmětné oblasti (to se týká spíše kvalifikačních prací). Pokud měla práce stanoveny cíle, můžete se k nim vyjádřit, ale kategoricky netvrdíte, zda byl cíl splněn či nikoliv, to již posoudí jiní.

5.1 Jazyková a stylistická specifika

I když je výše uvedeno, že text, který čtete nesupluje výuku českého jazyka, tak některým základním pravidlům je přesto věnována pozornost.

U některých specifických předmětů může být práce zadána tak, že píšete úvahu, popř. text s prvky vyprávění. Takových předmětů je ovšem minimum. Proto se níže budeme věnovat pravidlům, s kterými se setkáte častěji.

1. Odborná práce je odborným textem, což není vyprávění, líčení apod. je nutné užívat odborné termíny a věty bez „citového“ zabarvení (např. „Kam se dnes vytratila účta ke stáří?“). Pokládat si nezodpověditelné otázky (např. Je eutanázie řešením trápení?). Dále nepoužíváme hovorové výrazy (např. zájmová či volnočasová aktivita není „koníček“). Používáme tedy odborné výrazy, které získáte pouze pilnou četbou a studiem :).
2. Kliše. Zřejmě nejvýstižnější definicí je použití slovního spojení „otřepaná fráze“. Tedy věty, která svým neustálým opakováním pozbyla významu. Naprosto ideální pro pochopení kliše je puštění si politické debaty či zajít na předvolební mítink nebo pustit si v TV sportovní přenos a počkat na přestávkové rozhovory. Takové věty do odborné práce nepatří. Příklady v oblasti sociální patologie a prevence: „*Je potřeba se více zaměřit na prevenci.*“ ; „*Prevence je vždy levnější.*“ ; „*Rodina je nejdůležitější výchovnou institucí.*“ apod. Ano, to vše víme.
3. Užívání neurčitých pojmů. Jsou to výrazy typu – mnoho, dávno, většina apod. jsou to vždy výrazy relativní. Jsou to výrazy, které pro jednotlivce mohou znamenat něco jiného, popř. mohou se výrazně lišit dle kontextu, ve kterém jsou užity. Takové výrazy neužíváme pokud nejsou nějakým způsobem „konkretizovány“.

4. Kategorické tvrzení je takové tvrzení, kdy autor práce „lpí“ na nějakém řešení určité situace, návrhu, přístupu apod., které není nikterak podloženo. Např. „Nejlepší volnočasovou aktivitou pro seniory je U3V.“
5. „Definice kruhem“. Nejčastěji tato chyba nastává pokud nějakým způsobem komentujete definici či podobnou část textu. Např. „Diskuzní metody jsou realizovány formou diskuze.“
6. Pokud není zadáno jinak (např. úvahový text, vlastní příběh apod.), tak se seminární a kvalifikační práce se nepišou v 1. os. č. j., ale ve 3. os. č. j. Nepíše se tedy: „Pro další zpracování tématu jsem si vybral definici od...“, ale „autor si pro další zpracování tématu vybral definici od...“. Můžete se setkat i s publikacemi, které jsou psány v 1. os. č. mn.
7. Samozřejmostí je gramatická správnost.
8. Pravděpodobně jste zaregistrovali, že text, který právě pročítáte, není zrovna ukázkou stylistické a jazykové úrovně standardního odborného textu. Je to dáno jejím určením a cílem, který by měl být průvodcovský (viz např. není vždy dodrženo, že text je psán ve 3. os. č. j. či 1. os. č. mn.)

5.2 Práce s přímými, nepřímými citacemi a vlastním textem

Možná nejtěžší úkol, resp. zcela určitě nejtěžší. Každá odborná práce musí tvořit vyvážený „mix“ přímých citací, nepřímých citací a vlastního textu. V části věnované práci s literaturou již nějaká pravidla naznačena byla.

Pokud jste si vytvořili osnovu práce (viz úvod kapitoly), tak máte již připravený rámcový harmonogram svého postupu. Způsob vypracování, který není nikdy vhodný je takový, kdy svůj text píšete tzv. „na přeskáčku“ – začnete psát kapitolu jedna, pak podkapitolu 3.1, následně se vrátíte ke kapitole 1 atd. Zpravidla již nevíte, co jste psali v části dále, když se vrátíte k předchozí a můžete se začít opakovat. Jak se tomuto vyvarovat je jednoduché, mít dostupnou (chápejte – mít doma na stole) veškerou literaturu, kterou zamýšlíte využít. Tím se vyvarujete stavu, kdy si knížky sháníte postupně a právě publikace ke kapitole tři máte dříve než ke kapitole dvě. První základ k úspěchu již znáte :). Stejně tak pokud práci nějakým způsobem přepracováváte. Nejsignifikantnější to je při neúspěšné obhajobě kvalifikační práce. Sice se může stát, že by práce měla takové nedostatky a byly k ní výtky, které by se týkaly všech jejich kapitol, subkapitol apod. Častější ovšem je, že nevyhovující pouze nějaká část. I

tak byste měly k úpravě práce přistoupit komplexně od jejího počátku. Rozhodně to vede k jejímu celkovému zkvalitnění.

Dalším krokem na cestě k úspěchu je mít na paměti, že veškeré informace by měly být provázány s tématem a názvem práce. Budeme opět demonstrovat na příkladu. Vybrali jste si téma volný čas seniorů, celkem logický postup bude, kdy bude práce rozdělena na 3 kapitoly s názvy – volný čas, senior, volný čas seniorů, které označíme jako část A, B, C. Práci však netvoří tři izolované kapitoly A, B, C, ale de facto Abc Bac Cab. Kapitola A (volný čas) by neměla být ve stejné podobě použitelná i u jiných věkových skupin. Stejně tak i kapitola o seniorech (B) nesmí být ve stejném znění uplatnitelná např. v práci týkající se sociální práce se seniory v domovech pro seniory. Veškeré informace musí propojeny s názvem a tématem – volný čas seniorů. Proto pokud charakterizujete např. funkce volného času, tak musí být doplněno jakým způsobem jsou ony funkce naplňovány u skupiny seniorů. Stejně tak charakteristika seniora musí být propojena s tím, jak se např. psychologická charakteristika seniory může specificky projevovat v jejich volném čase.

Tím jsme se posunuli k samotné práci s přímými a nepřímými citacemi a vlastním textem. V jedné z předchozích kapitol bylo poukázáno, že přímých citací by měla práce obsahovat minimum, zpravidla jen u definic. Avšak v samotné práci i přímá citace musí být nějak zasazena do textu a doplněna textem vlastním. Nelze do textu bezmyšlenkovitě „nasekat“ třeba pět definic volného času a na hodnotiteli práce ponechat „vyber si“. K jedné definici se musíte přiklonit a ta by měla být výchozím bodem pro další zpracování práce. Zdůvodnění proč zrovna tato definice je z vašeho pohledu „nejlepší“, musí být racionálně podloženo. Zároveň můžete kriticky hodnotit jednotlivé definice, posuzovat jejich komplexnost, nedostatky apod. Uveďme opět příklad, resp. dva.

Existuje několik desítek definic volného času, které mají více či méně shodné charakteristiky. Lze je ovšem rozdělit do dvou základních skupin. Jedna skupina definice vychází z tzv. reziduální (zbytkové) teorie (nebo též negativní vymezení), která v podstatě říká, co volným časem není, resp. jsou vyjmenovány veškeré činnosti, které nelze považovat za volný čas a ten čas, který člověku zůstane je časem volným. Druhá skupina definic nahlíží na volný čas pozitivně a je zaměřena na to, co nám volný čas přináší či co by nám měl jako člověku přinášet. Definice z jedné skupiny se diametrálně odlišuje od definice ze skupiny druhé. V textu není „jedno“, kterou využijete, ale měli byste zdůvodnit, proč se k dané definici přikláníte. Já osobně se přikláním k reziduální teorii a mé zdůvodnění je následující: *„Pokud hovoříme o čase, ať již volném, pracovním, polovolném nebo vázaném, je důležité vědět, kdy ona doba*

označená jako volný čas nastává. Přínos volnočasových aktivit zmiňovaných v pozitivním vymezení volného času může být zapříčiněn i jinými než volnočasovými aktivitami.“

Pokud se rozhodl pro takové vymezení volného času, mělo by mě v případném dotazníku zajímat: *Co dělají? Kdy to dělají?* Mnou vybraná a zdůvodněná definice by měla být základem pro další zpracování tématu.

Abych vám to ještě více zamotal, protože to opravdu jednoduché není, tak při zpracování tématu o volném čase (při studiu literatury) byste narazili na problém, že se tomu, co volný čas přináší nelze vyhnout. Vhodně tak můžete spojit definice, vytvořit redefinici, ale POZOR! Není to tak jednoduché :).

Na obdobný problém s výběrem definic přijdete u tematických okruhů ohledně rodiny, seniorů, deviací apod.

Druhý příklad je zaměřen na komentáře definic apod. Přirozeně ne s každou definicí musíte souhlasit. Např. se můžete v odborné literatuře dočíst definice, která bezdomovce líčí jako osoby, které si za svůj stav mohou sami. Já osobně s takovým vymezením nesouhlasím. Pokud bych však v textu takovou definici ponechal bez komentáře, lze to chápat jako souhlas s ní. Pokud sdělíte mé přesvědčení tak vhodným komentářem je uvedení příkladu (i smyšleným, ale reálně možným), kdy si za svůj současný stav osoba označená jako bezdomovec sama nemohla.

Kromě vlastního textu a přímých citací do textu implementujete i citace nepřímé. Co je nepřímá citace je rovněž uvedeno v jiné části studijního textu. Neměly by být parafrázovány rozsáhlé části textu (např. jedna strana, půl strany apod.).

Důležitým pravidlem při tvorbě práce je, že by jedna kapitola neměla být výrazně závislá na jednom zdroji, popř. by např. jeden zdroj neměl být použit pro 6 stran práce, které jsou za sebou.

Nebojte se nad informacemi, které vpisujete do textu přemýšlet, resp. vždy vždy když do práce něco napíšete, musíte být přesvědčeni o tom, že to tam patří a dané tvrzení, citaci a podobně si obhájíte. Nestačí pouhé - „vždyť to bylo v knížce“

5.3 Komentáře a popisky

Komentáři a popiskami jsou myšleny ty části textu, které jsou zpravidla spojeny s tabulkami, grafy apod., které užijete ve své práci. Základním pravidlem je, že komentář nesmí nikdy obsahovat to, co je explicitně vidět. Jednalo by se tak o duplicitu informací a takové informace jsou chápány jako samoúčelné. Komentář je tedy zaměřen tak, aby „poodkrýval“

souvislosti, diskuzně nad výsledky v grafu či tabulce, komparován s dalšími informacemi v textu či jiné tabulce, grafu, schématu. Nesmí však být přímo fabulativní, spekulativní a v extrémním případě vytvářející konspirativní teorie¹⁸ (Janiš ml., 2014b)

Typickým příkladem může být věková pyramida ČR. Při jejím studiu si povšimnete, že více žen se dožívá vyššího věku než muži, že jsou některé populační ročníky silnější apod. Nekomentujeme pouze toto, jednoznačně to vidí všichni a náš text (komentář) by byl samoučelný a zbytečný. Položte si otázku: *Proč? Proč tomu tak je?* Právě u tohoto příkladu k tomu nepotřebujete nikterak zvláště fabulovat. Ty důvody jsou zřejmé – tzv. Husákovy děti, 2. sv. v., fyzická náročnost pracovních profesí mužů a žen, nebezpečnější způsob života mužů, ekonomické, sociální a jiné faktory.

Uvedený příklad je opravdu takový jasný. Mnohem složitější to již je u vlastních zjištění, popř. u grafů a tabulek, které nemají nějakou kauzalitu s konkrétním.

5.4 Bibliografické citace a odkazy dokumentů

V rámci jedné z přednášek se budeme blíže věnovat bibliografickým citacím a odkazům na dokumenty. Vytiskněte si dokument na dále uvedeném [webovém odkazu](#).

OTÁZKY

1. V jakých konkrétních situacích v profesní působnosti oboru můžete využít získané kompetence při tvorbě odborného textu?

KORESPONDENČNÍ ÚKOL 4

1. Sepište tři strany své práce a zašlete je přes [e-learningový portál](#) danému vyučujícímu. Data určí pedagog.
2. Ke svém zvolenému tématu vyhledejte, alespoň 2 zdroje, které budou televizním a rozhlasovým pořadem.

¹⁸Ano, již jsem se v seminární práci dočetl o tom, jak vše řídí USA.

6 TVORBA PREZENTACE A JEJÍ „PREZENTACE“

CÍLE KAPITOLY

1. Student zná základní požadavky tvorby prezentace.
2. Student zná základní požadavky na přednes prezentace.

PRŮVODCE TEXTEM

Další nedílnou součástí studia, která vás potká v průběhu vašeho krátkého studentského života jsou prezentace (krátkého z pohledu délky celého života), které budete zpracovávat a prezentovat.

K vytvoření prezentace můžete dnes využít několik programů, z nichž některé jsou online – MS PowerPoint, OpenOffice Impress, Prezi, SlideRocket, 280 Slides, ZOH show aj.

Přípravu, tvorbu a prezentaci můžeme rozdělit na několik částí:

1. Cílová skupina – výrazně ovlivňuje obsah prezentovaných informací. Vždy bychom se měli řídit tím, kdo proti nám sedí a pro koho je prezentace vytvářena. Např. pokud prezentujete jakékoliv téma v předmětu teorie výchovy, tak proti vám sedí vaši spolužáci. Měli by tedy mít přibližně stejné informace, znalosti, dovednosti a získané kompetence v rámci předchozího studia. Je tedy naprosto zbytečné prezentovat „co je to výchova“, protože tuto informaci získali a slyšeli v předmětu základy pedagogiky, obecná pedagogika či v předmětu s obdobným názvem. Dále se vám může stát, že téma prezentujete před lidmi, které neznáte, vidíte je poprvé. Např. jako zaměstnanci nějaké instituce (NZDM apod.) se účastníte konference zaměřené na příklady dobré praxe. Vzhledem k tomu, že všichni tam jsou za stejným účelem a pochází z obdobných institucí, tak je zbytečné prezentovat pro ně obecně známé informace, které by z logiky jejich profesní působnosti měli znát. Cílová skupina rovněž ovlivňuje grafickou podobu prezentace (viz níže).
2. Čas – každá prezentace má svůj vymezený čas – v semináře, na přednášce, na konferenci. Sami si jistě vzpomenete na své „nadšení“, když jste na základní či na střední škole poslouchali výklad učitele, najednou zazvonilo a on stále a stále mluvil. Vaše pozornost se dostala na bod nula, začal kvapík s uklízením sešitů a učebnic apod. Vžijte se teď do role onoho učitele. Pokud vám tedy někdo vymeze čas např. 20 minut, tak je to hranice, kterou byste neměli překročit. V rámci studia může být výrazné překročení časového vymezení chápáno i jako nezvládnutí prezentace tématu.

3. Obsah – je samozřejmě určen tématem, které chcete prezentovat. V jednotlivých slidech není nikdy napsáno to, co říkáte. Obsahově je tak prezentace „chudší“, než vaše mluvené slovo. Pokud byste prezentovali (četli) pouze to, co je v prezentaci bez žádného komentáře, tak prezentace ztratila svůj smysl.
4. Grafická podoba – by vždy měla být taková, aby vaše prezentace byla čitelná. Vhodně volit barvu písma, podkladu. Uvědomit si, že co dobře vypadá doma na monitoru počítače, nemusí dobře vypadat v místnosti, kde budete svou prezentaci přednášet. Rozhodující je samozřejmě i prostředí (místnost), kde svou prezentaci přednášíte. Nerozhoduje pouze velikost prostoru, ale i jeho uspořádání. Všichni posluchači musí dobře vidět. Přirozeně nelze vždy počítat s naprosto extrémními situacemi, kdy mezi posluchači je osoba s určitou vadou zraku nebo že zrovna na sedmou židličku v desáté řadě svítí sluníčko pod nějakým úhlem a oslňuje tak posluchače, že nevidí jednotlivé informace na slidech.

Dalším bodem souvisejícím úzce s grafickou podobou jsou obrázky. Mnohdy bývají zařazeny pouze jako tzv. ilustrační. Tedy sice související s tématem, ale nikterak se jim nevěnujete. Např. injekční stříkačky při tématu o drogách, „skotačící“ senioři při tématu o volném čase seniorů apod. Ilustrační obrázky tak někdy zbytečně odvádějí posluchačovu pozornost, aniž by mu něco přinášely. Zvažte tedy takové zařazení. Naopak obrázky, o kterých přímo hovoříte, mají něco posluchačům demonstrovat, jsou vhodné a žádoucí.

Stejná situace je i s videi. Zařazení videa musí být účelné a smysluplné. Musí k něčemu sloužit. Např. při tématu o ženské prostituci pustíme posluchačům ukázkou (či celé) video, které zobrazuje zpověď ženy, které se živila prostitucí. Pokud je to video prezentována jen jako dokreslení situace, tak je to málo. Pravděpodobně se na něj mohou podívat kdekoliv a především kdykoliv. Posluchači by tak měli být vhodným způsobem aktivizováni, aby nebyli jen v pozici pasivního příjemce.

Programy pro tvorbu prezentací umožňují zařazení různých animací a přechodů jednotlivých slidů, popř. různé animační možnost na jednom slidu. I práce s tímto musí být účelná a cílená.

5. Nenechte se zaskočit – svou prezentaci nemějte připravenou pouze na flash disku, ale ideálně i vytištěnou. Nejlépe však v kombinaci – flash disk, tištěná verze a virtuální úložiště (popř. e-mail). Myslete ovšem na jednu věc. Většinou přicházíte k počítači, který je zapnutý a stejně tak i projektor. Ne všichni musí vidět, co máte na e-mailu, na flash disku nebo ve virtuálním úložišti. Nejideálnější je předtím, než začnete na počítači hledat svou prezentaci, si „ztmavit projektor“ (speciální tlačítko na jeho ovladači).

6. Způsob prezentace – i přesto, že nedodržíte určité aspekty grafické podoby, časovou dotaci, tak rozhodující je způsob prezentace.

- Prezentace (myšleny jednotlivé slidy) je „berličkou“ nejen pro posluchače, ale i pro vás. Proto jednou z nejhorších variant, kterou někdy volí studenti v průběhu studia, když je jim zadána prezentace nějakého tématu ve dvojicích je, „dělba“ práce ve stylu: „já to napíšu, ty to předneseš“. Vždy musíte vědět, co je tam napsáno a proč je to tam napsáno. Nesmí vzniknout situace, že nejprve si musíte daný slide přečíst a následně o daných informacích mluvit. To samo o sobě je důležité zejména v případě, že vás zklame technika.
- Přednes vašeho tématu, které jste si připravili, vychází i z informací, které jsou uvedeny výše (viz obsah). Nikdy neříkáte pouze to, co posluchač vidí. V takovém případě naprosto ztrácí vaše prezentace smysl a význam, a to i přesto, že by si posluchači zapamatovali o něco více faktů, než kdyby to pouze četli. Zjednodušeně lze říci, že jednotlivé body slidů „rozvádíte“, popisujete, vysvětlujete apod. V tomto kontextu je významná i rychlost vašeho mluveného projevu. Musíte dát posluchačům šanci, aby si udělali poznámky.
- Celkový dojem je samozřejmě založen i na tom, jak s posluchači komunikujete. Jednou z nejčastějších chyb je „mluvení do zdi“. Puštěná prezentace je dataprojektorem promítána na stěnu či plátno. Vy stojíte tak, že se na promítané slidy téměř neustále díváte a tedy mluvíte k posluchačům zády. To nejen způsobí, že je vám hůře rozumět, ale prakticky nemůže probíhat žádná interakce, může to vést i k zvýšenému neklidu u skupiny posluchačů jednoduše proto, že na ně nekoukáte. Důležitý je i váš pohyb. Pokud k tomu není přímo určené místo (např. řečnický „pultík“), tak byste neměli být statickým objektem. Na druhou stranu zase není nutné, abyste nachodili 20 km, stejně tak neustále přecházení z jedné strany na druhou (typické učitelovo chození před tabulí od okna ke dveřím) také není vhodné. Posluchači si pak připadají jako na tenise, protože se neustále za vámi otáčejí (pokud tedy dávají pozor).

Váš pohyb a výběr místa by měl být takový, abyste neustále mluvili čelem k posluchačům, tzn. nekoukali se při přednesu z okna, nestáli na opačné straně místnosti tak, aby posluchači k vám byli zády apod.

- Rozhodně se nebojte aktivní komunikace s posluchači. Klidně si předem přichystejte otázky, které zapojíte do prezentace. Zároveň si však mezi publikem

nevybírejte svou „oběť“, což je jeden člověk, na kterého se neustále díváte a v podstatě celou svou prezentaci přednášíte jen jemu. Zpravidla je to onomu člověku nepříjemné.

- Nacvičte si svou prezentaci doma, ale ideálně před někým. Zpětnou vazbou získáte relativně přesnou informaci o tom, jak dlouho vám prezentace zabere času, dále zda je vám rozumět (nejen srozumitelnost výslovnosti, ale i zda je vám rozumět obsahově) apod.

Prezentace, které budete přednášet, bývají někdy studenty vnímány tak, že je pedagog zadá jen proto, aby nemusel nic dělat. Není tomu tak. Primární přínos je vždy pro vás. Kvalitní příprava prezentace a vašem výstupu s ní je i kvalitativním posunem ve vašem studijním a budoucím (či současném) profesním životě s jedním skrytým benefitem pro vás, který jistě sami odhalíte.

OTÁZKY

1. Čeho se nejvíce bojíte při situaci, kdy máte mluvit před cizí skupinou lidí?

KORESPONDENČNÍ ÚKOL 5

1. Prostudujte minimální preventivní program (MPP) vámi vybrané základní školy a zpracujte prezentaci na téma, které není v daném MPP uvedeno a vy jej považujete za podstatné. Zároveň je vámi zvolené téma důležité i pro skupinu seniorů. Zpracujte tedy dvě varianty prezentaci pro obě cílové skupiny. Délka jedné prezentace na 20 minut.
2. V rozsahu jedné normostrany zpracujte stručný přehled základních rozdílů mezi oběma variantami prezentace.

Ke splnění úkolu je důležité prostudovat publikaci z oblasti vývojové psychologie. Při plnění uvedených korespondenčních úkolů je brán zřetel, že jste ještě neabsolvovali odpovídající předměty.

7 VYSOKÉ ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE A STUDIUM NA VYSOKÉ ŠKOLE

CÍLE KAPITOLY

1. Student zná rámcově systém vysokých škol v České republice.
2. Student se orientuje v samosprávných orgánech vysoké školy a fakulty.
3. Student zná přehled základních titulů užívaných v české republice a dokáže správně oslovit zaměstnance fakulty (univerzity).

PRŮVODCE TEXTEM

Vysokoškolské studium má v České republice, resp. na území, kde se Česká republika nachází staletou tradici. V současné době můžete v naší republice absolvovat studium na několika desítkách vysokých škol, které jsou rozděleny do třech skupin:

Veřejné vysoké školy:

- Akademie múzických umění v Praze (AMU)
- Akademie výtvarných umění v Praze (AVU)
- Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU)
- České vysoké učení technické v Praze (ČVUT)
- Janáčkova akademie múzických umění v Brně (JAMU)
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU)
- Masarykova univerzita (MU)
- Mendelova univerzita v Brně (MENDELU)
- Ostravská univerzita v Ostravě (OU)
- Slezská univerzita v Opavě (SU)
- Technická univerzita v Liberci (TUL)
- Univerzita Hradec Králové (UHK)
- Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP)
- Univerzita Karlova v Praze (UK)
- Univerzita Palackého v Olomouci (UP)
- Univerzita Pardubice (UPa)

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB, zkrácený název: UTB ve Zlíně)

Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (VFU Brno, popř. VFU)

Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO, zkrácený název: VŠB-
Technická univerzita Ostrava, VŠB-TU Ostrava)

Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE)

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (VŠCHT Praha)

Vysoká škola polytechnická Jihlava (VŠPJ či VŠP Jihlava)

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE)

Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (VŠUP v Praze)

Vysoké učení technické v Brně (VUT, zkrácený název: VUT v Brně)

Západočeská univerzita v Plzni (ZČU)

Státní vysoké školy:

Policejní akademie České republiky v Praze

Univerzita obrany

Soukromé vysoké školy:

Academia Rerum Civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o. -
Kolín

Akademie STING, o.p.s. - Brno

AKCENT College, s.r.o. - Praha

Anglo-americká vysoká škola, o.p.s. - Praha (do r. 2003 Anglo-americký institut liberálních
studí, o.p.s.)

Archip, s.r.o. - Praha

ART & DESIGN INSTITUT, s.r.o. - Praha

B.I.B.S., a.s. Brno International Business School

Bankovní institut vysoká škola, a.s. - Praha

CEVRO Institut, z. ú. - Praha

Evropský polytechnický institut, s.r.o. - Kunovice

Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku, o.p.s. (do r. 2005 Filmová akademie v Písku, o.p.s.)

Metropolitní univerzita Praha, o.p.s. (do r. 2007 Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze, o.p.s.)

Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.

NEWTON College, a.s. - Brno

Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o. - Praha

Rašínova vysoká škola s.r.o. - Brno

Scamandr, a. s. (budoucí název Vysoká škola finanční a správní, a.s.) - Praha

Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo, s.r.o.

Soukromá vysoká škola ekonomických studií, s.r.o. - Praha

ŠKODA AUTO Vysoká škola o. p. s - Mladá Boleslav (do r. 2013 ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola)

Unicorn College s.r.o. - Praha

University of New York in Prague, s.r.o., Praha 2

Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s.r.o. (do r. 2002 Vysoká škola Jana Amose Komenského, o.s.; mezi lety 2002 a 2007 Vysoká škola Jana Amose Komenského, s.r.o.)

Vysoká škola aplikované psychologie, s.r.o. - Praha

Vysoká škola aplikovaného práva, s.r.o., Praha

Vysoká škola ekonomie a managementu, o.p.s. - Praha (do r. 2008 Vysoká škola ekonomie a managementu, s.r.o.)

Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. - České Budějovice

Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o.

Vysoká škola Karla Engliše v Brně, a.s.

Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s.

Vysoká škola kreativní komunikace, s.r.o. - Praha

Vysoká škola logistiky, o.p.s. - Přerov

Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s

Vysoká škola obchodní a hotelová, s.r.o. - Brno

Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.

Vysoká škola podnikání a práva, a.s. - Praha (do r. 2015 Vysoká škola podnikání, a.s. a Vysoká škola manažerské informatiky, ekonomiky a práva, a.s.)

Vysoká škola realitní - Institut Franka Dysona, s.r.o. - Brno

Vysoká škola regionálního rozvoje, s.r.o., Praha

Vysoká škola sociálně-správní, Institut celoživotního vzdělávání Havířov, o.p.s.

Vysoká škola zdravotnická, o.p.s., Praha

Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, s.r.o., Praha

Západomoravská vysoká škola Třebíč, o.p.s

Údaje vychází z MŠMT (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol-v-cr-3>).

Vysoké školy lze rovněž dělit na školy *univerzitního* a *neuniverzitního* typu. Vysoké školy *univerzitního* typu mohou uskutečňovat (a uskutečňují) všechny typy studijních programů (bakalářský, magisterský a doktorský) a v kontextu se svým zaměřením i tvůrčí činnost. Zároveň mohou ve svém názvu užívat slovo *univerzita*. Vysoké škol *neuniverzitního* typu uskutečňují bakalářský studijní program (programy) a mohou i studijní programy magisterské. Ve svém názvu však nemohou užívat slovo *univerzita*. Orientovat se jen dle názvu, zda je či není vysoká škola univerzitního nebo neuniverzitního typu, by bylo nedostatečné. Vysokými školami univerzitního typu jsou VŠE Praha; VŠCHT Praha nebo ČVUT Praha aj. (zákon č. 111/1998 Sb.)¹⁹

Diskuze nad tím, zda je vysokých škol mnoho, málo či akorát, není předmětem těchto skript. Aby mohla být taková diskuze přínosná, je nutné se na problematiku dívat z několika aspektů a do jisté míry se oprostít od mediálně zkreslených informací, laických diskuzí apod.²⁰

Slezská univerzita v Opavě patří mezi nejmladší veřejné vysoké školy a zároveň mezi nejmenší dle počtu studujících studentů. Plní důležitý regionální význam, uspokojuje poptávku po vzdělávání a celkově přispívá k rozvoji regionu, má hmatatelný kulturní význam apod. V neposlední řadě se na akademické půdě Slezské univerzity v Opavě můžete potkat s vědecko-pedagogickými pracovníky republikového, evropského, ale i světového významu. Více o

¹⁹Slezská univerzita v Opavě je vysokou školou univerzitního typu.

²⁰Téměř 70 % obyvatelstva ve věkové kategorii 15+ dosáhlo středního vzdělání a středního vzdělání s maturitou. Vysokoškolského vzdělání dosáhlo necelých 20 % (data k 4Q/2014) (www.czso.cz).

historii, aktuální kulturním dění a k vědeckým výsledkům jednotlivých pracovníků naleznete na [iNovinách SU](#)

Vysokoškolské prostředí je v některých aspektech specifické – organizační strukturou, financováním, způsobem studia a svými akademickými svobodami. V této souvislosti je slovo specifické v kontextu s ostatními typy a úrovněmi školské soustavy.

K předmětu úvod do studia pro SP také patří seznámit studenty se základní charakteristikou vysokoškolského prostředí, resp. s jeho základy. Následující informace vychází ze zákona 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. K významné změně došlo v roce 2016, ve kterém vešel v platnost zákon č. 137/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb.

Relativně často můžete v médiích zaznamenat pojem *akademické svobody*. V §4 jsou ony akademické svobody vyjmenovány:

„§ 4

Akademické svobody a akademická práva

Na vysoké škole se zaručují tyto akademické svobody a tato akademická práva:

- a) *svoboda vědy, výzkumu a umělecké tvorby a zveřejňování jejich výsledků,*
- b) *svoboda výuky spočívající především v její otevřenosti různým vědeckým názorům, vědeckým a výzkumným metodám a uměleckým směrům,*
- c) *právo učit se zahrnující svobodnou volbu zaměření studia v rámci studijních programů a svobodu vyjadřovat vlastní názory ve výuce,*
- d) *právo členů akademické obce volit zastupitelské akademické orgány,*
- e) *právo používat akademické insignie a konat akademické obřady.“*

Akademické svobody zaručují vysokému školství nezávislost zejména v oblasti vědy a výzkumu, výuky a samostatnosti rozhodování v tom, kdo bude vysokou školu řídit. Pro studenty je důležité písm. c), kde je explicitně uvedena svoboda vyjadřování vlastních názorů na výuce. Ale ani svoboda není bezmezná a nikdy by nemělo být zapomínáno na slušnost, kultivovanost, ohleduplnost aj.

- (1) *Do samosprávné působnosti veřejné vysoké školy patří zejména:*
- a) vnitřní organizace,*
 - b) určování počtu přijímaných uchazečů o studium, podmínek pro přijetí ke studiu a rozhodování v přijímacím řízení,*
 - c) tvorba a uskutečňování studijních programů,*
 - d) zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a vnitřní hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysoké školy,*
 - e) organizace studia,*
 - f) rozhodování o právech a povinnostech studentů,*
 - g) zaměření a organizace tvůrčí činnosti,*
 - h) pracovněprávní vztahy a určování počtu akademických pracovníků a ostatních zaměstnanců,*
 - i) habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem,*
 - j) spolupráce s jinými vysokými školami a právníckými osobami a zahraniční styky,*
 - k) ustavování samosprávných akademických orgánů vysoké školy, pokud tento zákon nestanoví jinak,*
 - l) hospodaření vysoké školy a nakládání s majetkem v souladu se zvláštními předpisy,*
 - m) stanovení výše poplatků spojených se studiem,*
 - n) stanovení výše poplatků za úkony spojené s habilitačním řízením nebo s řízením ke jmenování profesorem.*
- (2) *Organizaci a činnost veřejné vysoké školy, jakož i postavení členů akademické obce upravují její vnitřní předpisy.*
- (3) *Státní orgány mohou zasahovat do činnosti veřejné vysoké školy jen na základě a v mezích zákona a způsobem zákonem stanoveným. “*

Z výše uvedeného paragrafu 6 vyplývá, proč se studium na veřejných vysokých školách v České republice může částečně lišit. Možná to znáte od svých kamarádů či spolužáků ze střední školy, kteří studují jinou veřejnou vysokou školu, a když se jednou za čas společně sejdete a řeč se po 10 minutách stočí k tematickému celku o studiu, tak začnete zjišťovat určité odlišnosti.

§ 7

Orgány veřejné vysoké školy

- (1) *Samosprávnými akademickými orgány veřejné vysoké školy jsou*
- a) *akademický senát,*
 - b) *rektor,*
 - c) *vědecká rada nebo umělecká rada nebo na neuniverzitní vysoké škole akademická rada,*
 - d) *rada pro vnitřní hodnocení, je-li zřízena,*
 - e) *disciplinární komise.*
- (2) *Dalšími orgány veřejné vysoké školy jsou*
- a) *správní rada,*
 - b) *kvestor.“*

Následující citace je poněkud delší a tedy v rozporu s tím, co je uvedeno na straně 25²¹.

„§ 9

- (1) *Akademický senát veřejné vysoké školy*
- a) *rozhoduje na návrh rektora o zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení součástí vysoké školy, na základě souhlasného vyjádření orgánů nebo osob stanovených statutem jako vedoucí zaměstnanci vysoké školy rozhoduje také o zřízení nebo zrušení společných pracovišť součástí vysoké školy,*

²¹Pokud byste citovali zákon v seminární či kvalifikační práci, tak zcela výjimečně by takto rozsáhlá citace mohla být v textu, protože by se zřejmě jednalo o „umělé“ natažení textu, a proto by zákon patřil do příloh, které se do celkového rozsahu nezapočítávají. Co je tedy důvodem, že zde je umístěna přímo v textu? Nemám striktně stanovený rozsah studijní opory :).

- b) *schvaluje*
1. *jednací řád akademického senátu veřejné vysoké školy na návrh člena akademického senátu veřejné vysoké školy; akademický senát veřejné vysoké školy si k tomuto návrhu vyžádá stanovisko rektora,*
 2. *vnitřní předpis fakulty na návrh akademického senátu fakulty; akademický senát veřejné vysoké školy si k tomuto návrhu vyžádá stanovisko rektora,*
 3. *ostatní vnitřní předpisy veřejné vysoké školy a jejich součástí na návrh rektora,*
- c) *schvaluje rozpočet vysoké školy předložený rektorem a kontroluje využívání finančních prostředků vysoké školy,*
- d) *schvaluje výroční zprávu o činnosti a výroční zprávu o hospodaření vysoké školy předložené rektorem,*
- e) *schvaluje zprávu o vnitřním hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností veřejné vysoké školy předloženou předsedou rady pro vnitřní hodnocení a dodatky k této zprávě,*
- f) *dává rektorovi předchozí souhlas ke jmenování a odvolání členů vědecké rady, umělecké rady nebo akademické rady veřejné vysoké školy (dále jen "vědecká rada veřejné vysoké školy"), členů rady pro vnitřní hodnocení a členů disciplinární komise veřejné vysoké školy,*
- g) *schvaluje podmínky pro přijetí ke studiu ve studijních programech, které se neuskutečňují na fakultách,*
- h) *usnází se o návrhu na jmenování rektora, popřípadě navrhuje jeho odvolání z funkce,*
- i) *schvaluje strategický záměr vzdělávací a tvůrčí činnosti veřejné vysoké školy a každoroční plán realizace strategického záměru (dále jen "strategický záměr veřejné vysoké školy") předložený rektorem,*
- j) *na návrh rektora zruší vnitřní předpis, rozhodnutí nebo jiný úkon orgánu součástí veřejné vysoké školy anebo pozastaví jeho účinnost, pokud je tento vnitřní předpis, rozhodnutí nebo úkon v rozporu se zvláštními předpisy nebo vnitřními předpisy veřejné vysoké školy.*
- (2) *Akademický senát veřejné vysoké školy se vyjadřuje zejména*
- a) *k návrhům těch studijních programů, které se neuskutečňují na*

fakultách,

- b) k záměru rektora jmenovat nebo odvolat prorektory,*
 - c) k právním jednáním, která vyžadují souhlas správní rady veřejné vysoké školy podle § 15 odst. 1 písm. a) až d),*
 - d) k podnětům a stanoviskům správní rady veřejné vysoké školy podle § 15 odst. 3.*
- (3) Návrhy podle odstavce 1 písm. a) až e), g) a i) a podklady k rozhodnutí podle odstavce 1 písm. h) je jejich předkladatel povinen nejméně 7 kalendářních dnů před jejich projednáváním zpřístupnit členům akademické obce veřejné vysoké školy způsobem umožňujícím dálkový přístup.*
- (4) O návrzích zejména podle odstavce 1 písm. h) se akademický senát veřejné vysoké školy usnáší tajným hlasováním. Návrh na jmenování rektora je přijat, jestliže se pro něj vyslovila nadpoloviční většina všech členů akademického senátu veřejné vysoké školy; návrh na odvolání rektora je přijat, jestliže se pro něj vyslovily nejméně tři pětiny všech členů akademického senátu.*

§ 10

Rektor

- (1) V čele veřejné vysoké školy je rektor; jedná a rozhoduje ve věcech školy, pokud zákon nestanoví jinak. V případech, kdy zvláštní předpis předpokládá působnost statutárního orgánu, plní ji rektor.*
- (2) Rektora jmenuje a odvolává na návrh akademického senátu veřejné vysoké školy prezident republiky. Návrh se podává prostřednictvím ministra školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministr").*
- (3) Funkční období rektora je čtyřleté. Funkci rektora může tatáž osoba vykonávat na téže veřejné vysoké škole nejvýše dvě po sobě bezprostředně jdoucí funkční období.*
- (4) Rektora zastupují v jím určeném rozsahu prorektoři. Prorektory jmenuje a odvolává rektor.*
- (5) Mzdu rektora stanoví ministr.*

Vědecká rada veřejné vysoké školy

§ 11

- (1) Předsedou vědecké rady veřejné vysoké školy je rektor, který jmenuje a odvolává ostatní členy vědecké rady; délku funkčního období ostatních členů*

může stanovit vnitřní předpis veřejné vysoké školy.

- (2) *Členy vědecké rady veřejné vysoké školy jsou významní představitelé oborů, v nichž vysoká škola uskutečňuje vzdělávací a tvůrčí činnost. Nejméně jedna třetina členů jsou jiné osoby než členové akademické obce této školy.*

§ 12

- (1) *Vědecká rada veřejné vysoké školy*
- a) *projednává na návrh rektora návrh strategického záměru veřejné vysoké školy před jeho předložením akademickému senátu veřejné vysoké školy,*
 - b) *schvaluje studijní programy předložené rektorem na návrh vědecké nebo umělecké rady příslušné fakulty; v případě studijních programů, které se neuskutečňují na fakultách, bez tohoto návrhu,*
 - c) *schvaluje záměr předložit žádost o akreditaci, rozšíření akreditace nebo prodloužení doby platnosti akreditace studijních programů předložený rektorem na návrh vědecké nebo umělecké rady příslušné fakulty; v případě studijních programů, které se neuskutečňují na fakultě, bez tohoto návrhu,*
 - d) *schvaluje na návrh rektora záměr předložit žádost o institucionální akreditaci pro oblast nebo oblasti vzdělávání a o rozšíření institucionální akreditace pro další oblast nebo oblasti vzdělávání,*
 - e) *schvaluje záměr předložit žádost o akreditaci habilitačního řízení nebo řízení ke jmenování profesorem předložený rektorem na návrh vědecké nebo umělecké rady příslušné fakulty; v případě řízení, která se neuskutečňují na fakultě, bez tohoto návrhu,*
 - f) *schvaluje na návrh rektora záměr vzdát se institucionální akreditace, záměr zrušit studijní program a záměr vzdát se akreditace habilitačního řízení nebo řízení ke jmenování profesorem,*
 - g) *vykonává působnost v řízení ke jmenování profesorem a v habilitačním řízení v rozsahu stanoveném tímto zákonem,*
 - h) *projednává návrh pravidel systému zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností veřejné vysoké školy předložený rektorem před předložením návrhu akademickému senátu veřejné vysoké školy,*

- i) *projednává záměry rektora jmenovat nebo odvolat členy rady pro vnitřní hodnocení, pokud je zřízena,*
 - j) *projednává návrh zprávy o vnitřním hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností veřejné vysoké školy předložený předsedou rady pro vnitřní hodnocení před předložením návrhu akademickému senátu veřejné vysoké školy a návrhy dodatků k této zprávě,*
 - k) *projednává návrh výroční zprávy o činnosti vysoké školy před předložením návrhu akademickému senátu veřejné vysoké školy,*
 - l) *vykonává další působnosti stanovené statutem veřejné vysoké školy.*
- (2) *Vědecká rada veřejné vysoké školy se vyjadřuje zejména k záležitostem, které jí předloží rektor.*
- (3) *Působnost vědecké rady veřejné vysoké školy uvedenou v odstavci 1 písm. b), c) a e) lze statutem veřejné vysoké školy zcela nebo částečně svěřit radě pro vnitřní hodnocení nebo vědecké radě fakulty.*

§ 12a

Rada pro vnitřní hodnocení

- (1) *Veřejná vysoká škola zřizuje statutem veřejné vysoké školy radu pro vnitřní hodnocení, nestanoví-li tento zákon jinak.*
- (2) *Na veřejné vysoké škole, která nemá institucionální akreditaci, může působnost rady pro vnitřní hodnocení vykonávat vědecká rada veřejné vysoké školy, stanoví-li tak statut veřejné vysoké školy.*
- (3) *Předsedou rady pro vnitřní hodnocení je rektor. Místopředsedu rady jmenuje rektor z akademických pracovníků veřejné vysoké školy, kteří jsou profesory nebo docenty dané veřejné vysoké školy. Předseda akademického senátu veřejné vysoké školy je členem rady pro vnitřní hodnocení. Ostatní členy rady jmenuje rektor; z toho jednu třetinu na návrh vědecké rady a jednu třetinu na návrh akademického senátu, z toho je jeden člen rady vždy jmenován z řad studentů dané veřejné vysoké školy. Nejmenuje-li rektor členem rady toho, kdo byl na jmenování členem rady navržen, je povinen toto navrhovateli zdůvodnit. Délku funkčního období místopředsedy a ostatních členů rady pro vnitřní hodnocení může stanovit vnitřní předpis veřejné vysoké školy.*
- (4) *Rada pro vnitřní hodnocení*
- a) *schvaluje návrh pravidel systému zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí*

a s nimi souvisejících činností a vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností veřejné vysoké školy předložený předsedou rady pro vnitřní hodnocení před předložením návrhu akademickému senátu veřejné vysoké školy,

- b) řídí průběh vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností veřejné vysoké školy,*
- c) zpracovává zprávu o vnitřním hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností veřejné vysoké školy a dodatky k této zprávě,*
- d) vede průběžné záznamy o vnitřním hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností veřejné vysoké školy,*
- e) vykonává další činnosti v rozsahu stanoveném statutem veřejné vysoké školy.*

§ 13

Disciplinární komise veřejné vysoké školy

- (1) Členy disciplinární komise veřejné vysoké školy jmenuje a odvolává rektor z řad členů akademické obce veřejné vysoké školy. Polovinu členů disciplinární komise veřejné vysoké školy tvoří studenti. Disciplinární komise veřejné vysoké školy si ze svých členů volí a odvolává svého předsedu.*
- (2) Funkční období členů disciplinární komise veřejné vysoké školy je nejvýše dvouleté.*
- (3) Disciplinární komise veřejné vysoké školy projednává disciplinární přestupky studentů veřejné vysoké školy, pokud nejsou zapsáni na žádné z jejích fakult, a předkládá návrh na rozhodnutí rektorovi.*
- (4) Pokud jsou všichni studenti veřejné vysoké školy zapsáni na jejích fakultách, disciplinární komise veřejné vysoké školy se nezřizuje.*

Správní rada veřejné vysoké školy

§ 14

- (1) Správní rada veřejné vysoké školy má nejméně devět členů, jejich počet musí být vždy dělitelný třemi. Členy správní rady veřejné vysoké školy po projednání s rektorem jmenuje a odvolává ministr tak, aby v ní byli přiměřeně zastoupeni zejména představitelé veřejného života, profesních komor, organizací zaměstnavatelů nebo dalších osob nebo orgánů vykonávajících, podporujících nebo využívajících vzdělávací nebo tvůrčí činnost vysokých škol*

nebo její výsledky, představitelé územní samosprávy a státní správy a absolventi dané vysoké školy. Členové správní rady nemohou být zaměstnanci dané veřejné vysoké školy. Volbu předsedy a místopředsedů a způsob jednání správní rady veřejné vysoké školy upraví statut správní rady veřejné vysoké školy, který schvaluje ministr.

(2) Členové správní rady veřejné vysoké školy jsou jmenováni na dobu šesti let. Po prvním jmenování členů správní rady se losem určí jména jedné třetiny členů, jejichž funkční období skončí po dvou letech, a jedné třetiny členů, jejichž funkční období skončí po čtyřech letech. Zanikne-li funkce člena správní rady veřejné vysoké školy před uplynutím jeho funkčního období, je nový člen správní rady veřejné vysoké školy jmenován pouze na zbytek příslušného funkčního období.

(3) Funkce člena správní rady veřejné vysoké školy zaniká

- a) uplynutím funkčního období,*
- b) vzdáním se funkce,*
- c) smrtí nebo dnem nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého nebo nezvěstného,*
- d) dnem vzniku základního pracovněprávního vztahu k dané veřejné vysoké škole,*
- e) dnem nabytí právní moci*
 - 1. rozhodnutí soudu, kterým byl člen správní rady veřejné vysoké školy odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo kterým byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný z nedbalosti,*
 - 2. rozhodnutí soudu, kterým byla schválena dohoda o vině člena správní rady a trestu za jím spáchaný úmyslný trestný čin,*
 - 3. rozhodnutí státního zástupce, kterým bylo podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání člena správní rady za úmyslný trestný čin,*
 - 4. rozhodnutí státního zástupce nebo soudu, kterým bylo podmíněně zastaveno trestní stíhání člena správní rady pro úmyslný trestný čin nebo kterým bylo v trestním řízení vedeném pro úmyslný trestný čin člena správní rady schváleno narovnání, nebo*

5. rozhodnutí soudu, kterým byla omezena svéprávnost člena
správní rady.

(4) Zasedání správní rady veřejné vysoké školy svolává její předseda, a to nejméně dvakrát ročně. Rektor nebo v jeho zastoupení prorektor, kvestor, předseda akademického senátu veřejné vysoké školy nebo v jeho zastoupení jím pověřený člen akademického senátu veřejné vysoké školy, jakož i předsedou rady pro vnitřní hodnocení pověřený člen rady pro vnitřní hodnocení, mají právo se zúčastnit zasedání správní rady veřejné vysoké školy a mají právo vystoupit na zasedání, kdykoliv o to požádají. Na žádost rektora je předseda správní rady povinen svolat mimořádné zasedání správní rady veřejné vysoké školy.

(5) O návrzích, k nimž se po jejich schválení akademickým senátem veřejné vysoké školy vyžaduje podle § 15 odst. 2 písm. b) a c) schválení správní radou veřejné vysoké školy, musí správní rada veřejné vysoké školy rozhodnout do 2 týdnů ode dne postoupení schváleného návrhu akademickým senátem správní radě veřejné vysoké školy, prováděného prostřednictvím rektora; v případě, že správní rada veřejné vysoké školy v této lhůtě nerozhodne, platí, že návrh schválila. V případě, že správní rada veřejné vysoké školy návrh neschválí, vrátí jej s uvedením důvodů k novému projednání akademickému senátu veřejné vysoké školy; původní návrh je v takovém případě schválen bez potřeby dalšího následného schválení správní radou veřejné vysoké školy, jestliže se pro něj vyslovily nejméně tři pětiny všech členů akademického senátu. Ztotožní-li se akademický senát veřejné vysoké školy s připomínkami správní rady veřejné vysoké školy, schválí návrh v jejich znění prostou většinou. Určení dne postoupení, uvedeného ve větě první, vymezí vnitřní předpis veřejné vysoké školy.

§ 15

- (1) Správní rada veřejné vysoké školy vydává předchozí písemný souhlas
- a) k právním jednáním, kterými vysoká škola hodlá nabýt nebo převést vlastnické právo k nemovitým věcem,
 - b) k právním jednáním, kterými vysoká škola hodlá nabýt nebo převést vlastnické právo k movitým věcem, jejichž cena je vyšší než pětisetnásobek částky, od níž jsou věci považovány podle zvláštního

- předpisu²⁾ za hmotný majetek,*
- c) k právním jednáním, kterými vysoká škola hodlá zřídit věcné břemeno nebo jiné věcné právo nebo předkupní právo,*
 - d) k právním jednáním, kterými vysoká škola hodlá jinou právnickou osobu ustavit, zrušit anebo přeměnit, a ke vkladům s peněžitým nebo nepeněžitým předmětem do těchto a jiných právnických osob.*
- (2) Správní rada veřejné vysoké školy po schválení v akademickém senátu veřejné vysoké školy*
- a) projednává zprávu o vnitřním hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností veřejné vysoké školy, předloženou rektorem, a dodatky k této zprávě,*
 - b) schvaluje rozpočet veřejné vysoké školy, předložený rektorem,*
 - c) schvaluje strategický záměr veřejné vysoké školy,*
 - d) projednává výroční zprávu o činnosti a výroční zprávu o hospodaření veřejné vysoké školy, předložené rektorem.*
- (3) Správní rada veřejné vysoké školy se vyjadřuje k dalším věcem, které jí k projednání předloží rektor; dává podněty a vyjadřuje stanoviska k činnosti veřejné vysoké školy, která zveřejňuje ve veřejné části internetových stránek veřejné vysoké školy.*
- (4) Při úplatném smluvním převodu movité věci podle odstavce 1 písm. b) se cena³⁾ sjednává ve výši, která je v daném místě a čase obvyklá; bezúplatně lze movitou věc převést pouze ve veřejném zájmu nebo je-li bezúplatný převod hospodárnější než jiný způsob naložení s věcí.*
- (5) Správní rada veřejné vysoké školy právní jednání neschválí, jestliže je v rozporu s požadavkem řádného využívání majetku veřejné vysoké školy nebo jestliže by jím bylo ohroženo plnění úkolů školy.*
- (6) Vydání předchozího písemného souhlasu k právním jednáním uvedeným v odstavci 1 písm. a) až d) je povinna správní rada veřejné vysoké školy oznámit do sedmi dnů od jeho vydání Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo").*
- (7) Právní jednání uvedená v odstavci 1 písm. a) až d) jsou bez souhlasu správní rady veřejné vysoké školy a bez oznámení ministerstvu podle odstavce 6 neplatná.*

- (8) *Správní rada veřejné vysoké školy dbá na zachování účelu, pro který byla veřejná vysoká škola zřízena, na uplatnění veřejného zájmu v její činnosti a na řádné hospodaření s jejím majetkem.*
- (9) *Činnost členů správní rady veřejné vysoké školy je úkonem v obecném zájmu.⁴⁾ Těmto osobám poskytuje veřejná vysoká škola cestovní náhrady podle zvláštního předpisu;⁵⁾ ministerstvo jim může poskytnout odměnu.*
- (10) *Na činnost členů správní rady veřejné vysoké školy se vztahují zvláštní předpisy.⁶⁾*

§ 16

Kvestor

- (1) *Kvestor řídí hospodaření a vnitřní správu veřejné vysoké školy a zastupuje ji v rozsahu stanoveném opatřením rektora.*
- (2) *Kvestora jmenuje a odvolává rektor.“*

Z výše uvedeného je jednou z nejzásadnějších změn (oproti předchozí verzi zákona) vytvoření rady pro vnitřní hodnocení²². Dále je z výše uvedeného výčtu patrné, že jedním z nejdůležitějších orgánů veřejné vysoké školy je její akademický senát, ve kterém jako studenti máte své studentské senátory, které si nejen sami volíte, ale především skrze ně můžete vznášet své návrhy, podněty apod. (pokud se však jedná o akademický senát univerzity, tak vaše podněty by se měly týkat celouniverzitních témat). Aktuální složení Akademického senátu Slezské univerzity v Opavě naleznete [zde](#).

[Vědecká rada Slezské univerzity v Opavě](#)

[Správní rada Slezské univerzity v Opavě](#)

[Rektor a prorektoři Slezské univerzity v Opavě](#)

Paragrafy předmětného zákona vztahující se k fakultě si vyhledáte samostatně (viz korespondenční úkol). Je pochopitelné, že znalost zákona, pravomocí a kompetencí z něj vyplývajících, není zrovna nejpodstatnější z pohledu studentů. Jedná se ovšem o znalost elementární, protože významně upravuje vaše studium (z logiky věci), resp. i přijímací řízení.

²²V citaci zákona jste zaznamenali, že jsou v určitých paragrafech umístěny odkazy vedoucí na jiné zákony, předpisy, vyhlášky apod., které zde uvedeny nejsou.

Vzhledem k tomu, že studujete na Fakultě veřejných politik, tak byste měli znát její strukturu, kontakty na pracovníky, oddělení apod.:

[Vedení Fakulty veřejných politik](#)

[Vědecká rada Fakulty veřejných politik](#)

[Disciplinární komise Fakulty veřejných politik](#)

[Oddělení pro studijní a sociální záležitosti Fakulty veřejných politik.](#)

[Ústav pedagogických a psychologických věd](#)

[Ústav veřejné správy a regionální politiky](#)

[Ústav ošetrovatelství](#)

[Ústav středoevropských studií](#)

[Centrum empirických výzkumů](#)

Nejvíce vás bude zajímat zcela jistě váš domovský ústav, tedy Ústav pedagogických a psychologických věd a Oddělení pro studijní a sociální záležitosti Fakulty veřejných politik. Přesto byste měli poznat svou Alma mater, tedy Slezskou univerzitu v Opavě.

Proniknout do všech „zákoutí“ vysokoškolského prostředí je relativně složité z pohledu studenta a více se mu budeme věnovat na přednáškách a seminářích.

Úplný závěr sedmé kapitoly věnujeme nedílné součásti jakési „kultury“, která patří k vysokým školám. Jedná se o oslovení pedagogů a akademických funkcionářů, a to dle jejich titulů, resp. funkcí.

Česká společnost je přesycena nejrůznějšími tituly psanými před i za jménem. Níže budou uvedeny příklady, se kterými se setkáte na naší univerzitě²³.

Tituly lze rozdělit do tří skupin – *akademické, vědecké, vědecko-pedagogické*.

Tituly akademické	–	<i>Bc./BcA.</i> (bakalář/bakalář umění) – oslovení pane/paní bakaláři/bakalářko
		<i>Mgr./MgA.</i> (magistr/magistr umění) – oslovení pane/paní magistře/magistro
		<i>Ing.</i> (inženýr) – oslovení pane/paní inženýre/inženýrko

²³V České republice se lze setkat s mnohem vyšším počtem nejrůznějších titulů.

		<i>PhDr.</i> (doktor filozofie – uděluje se i pro jiné vědní oblasti) – oslovení pane/paní doktore/doktorko
		<i>PaedDr.</i> (doktor pedagogiky – v ČR se již neuděluje) – oslovení pane/paní doktore/doktorko
		<i>RNDr.</i> (doktor přírodních věd) – oslovení pane/paní doktore/doktorko
Vědecké tituly (psané za jménem)	–	Ph.D. (mezinárodně uznávaný titul, v přesném významu jako doktor filozofie. Narozdíl od PhDr., který se označuje jako „malý doktorát“ je titul Ph.D. označován jako „velký doktorát“) – oslovení pane/paní doktore/doktorko
		CSc. (kandidát věd – již se neuděluje)
		DrSc. (doktor věd, od roku 2002 DSc.) – oslovení pane/paní doktore/doktorko
Vědecko-pedagogické tituly	–	doc. (docent) – oslovení pane/paní docente/docentko
		prof. (profesor) – oslovení pane/paní profesore/profesorko

Příslušného pedagoga či jiného zaměstnance školy oslovujte vždy nejvyšším dosaženým titulem (posloupnost od nejnižší²⁴ po nejvyšší – akademické → vědecké → vědecko-pedagogické), popř. jeho funkcí, která je vzácnější (např. děkana (v současné době)²⁵ neoslovíme pane profesore, ale pane děkane; stejně tak proděkany, rektora, prorektory, kvestora, tajemníka či ředitele Matematického ústavu). Celkově způsoby oslovování spadají do oblasti etikety a tato stručná pasáž jí nemůže „suplovat“.

²⁴Výraz nejnižší nechápejte nikterak pejorativně. Nikterak nesnižuje úsilí studenta k jeho dosažení. Jedná se o přirozenou hierarchii titulů.

²⁵Tato pasáž byla napsána 14. listopadu 2016.

Takovým drobným nešvarem bývá oslovení všech pedagogických pracovníků pane/paní profesore/profesorko. Kdo nedosáhl nejvyššího možného titulu, nemůže být takto osloven.

KORESPONDENČNÍ ÚKOL 6

1. Vyhledejte v příslušném zákoně informace vztahující se k orgánům fakulty – děkan, akademický senát fakulty, vědecká rada fakulty, disciplinární komise fakulty, tajemník.
2. Prostudujte celý předmětný zákon vztahující se k vysokým školám v České republice.

8 RADY A TIPY NA ZÁVĚR

PRŮVODCE TEXTEM

S dalšími týdny a měsíci prvního semestru budete postupně pronikat do vysokoškolského studia. Závěrem pro vás máme několik rad a tipů na závěr, které vám studium nejen ulehčí, ale stanete se skutečnými vysokoškolskými studenty :).

1. *Informace.* Základ pro vše. Se spoustou situací se setkáte ve svém životě poprvé (zápis předmětů, zkouškové období, státní závěrečné zkoušky, sylaby předmětů aj.). Je naprosto přirozené, že si prostě nebudete vědět rady. Bude vám daná „informace“ chybět. Vždy nejprve postupujte tak, že informace hledáte v dokumentech typu: studijní a zkušební řád, metodické pokyny děkana, sylaby předmětů aj. Teprve potom volte přímý dotaz na sekretářku ÚPPV, vedoucího ÚPPV, příslušného pedagoga, referentky studijního oddělení apod. Rozhodně to není tak, že bychom vám nechtěli odpovědět, ale pokud se váš dotaz týká něčeho, co je zaneseno v dokumentech FVP a SU, popř. „vyvěšeno“ na webových stránkách ÚPPV, je to pro nás signál, že jste dokumenty nehledali, nečetli, nechtěli číst. Můžete samozřejmě zvolit i variantu doptání se spolužáků, ale minimálně jednou nastane situaci, kterou máme pracovníčně pojmenovanou – *vystresování studentů studenty k smrti*. Nevím čím to je, ale opravdu pravidelně se mezi studenty rozšíří naprosto bizarní informace, která nemá ani gram racionálního základu.

Již v prvním týdnu studia se zorientujte na fakultě – kde je studijní oddělení, děkanát, sekretariát vašeho ústavu (tedy Ústavu pedagogických a psychologických věd), knihovna, kanceláře jednotlivých pedagogů.

2. *Komunikace.* Při úřední komunikaci s námi (pedagogy, sekretářkou, referentkami studijního oddělení) využívejte vždy e-mail, který vám byl přidělený fakultou, mj. je to uvedeno ve studijním a zkušebním řádu. V paměti mi utkvěly některé soukromé e-maily, které jsem obdržel. Byly to různá sluníčka, prdelky, sprosté zdobněliny pro ženské pohlavní orgány, Hulkové aj. Rozhodně je vždy lepší komunikace osobní, než komunikace elektronická. Naučte se na přidělený e-mail „chodit“, popř. si nastavte preposílání na adresu, která vám vyhovuje. Vzhledem k tomu, že všichni žijeme v době, kdy je

smartphone standardním vybavením prakticky všech studentů, není problém nahrát aplikaci e-mailového klienta či do stávajícího přidat další účet (jak si jej nastavit naleznete na webových stránkách www.slu.cz – hledejte, viz bod 1). Rovněž pamatujete na to, zda osoba, na kterou se obracíte je kompetentní k vašemu dotazu.

3. *Čas*. Tento bod má dvě dimenze. I když vysoké školy tvoří pomyslný vrchol školské soustavy, tak zejména organizací výuky dávají svým studentům množství svobody a zdánlivého volna. Kladou však větší důraz na samostudium a tím i vlastní odpovědnost za výsledek. Relativní volný čas můžete využít různě – brigády, práce na zkrácený úvazek, cestování, „flákání se“, zájmové aktivity apod. Neměli byste však zapomínat, že primární je studium. Kvalitní plánování časového harmonogramu patří k základním úspěchům studia. Výše uvedené věty se téměř zcela jistě netýkají studentů kombinované formy studia, kterým naopak do jejich pracovního, ale i rodinného života zasáhne škola jako významný činitel ovlivňující jejich životní fungování na několik let.

Výše bylo uvedeno, že bod čas má dvě dimenze. První jste již přečetli a nyní druhá. Veškeré studijní povinnosti řešte včas, stejně tak případné problémy. Začít řešit situaci z ledna v poslední den akademického roku je prostě pozdě. Stejně tak veškeré studijní povinnosti – seminární práce, projekty aj. Nedostatek času se vždy projeví na kvalitě zpracování.

4. *Studentský život*. To se týká spíše studentů prezenční formy studia. Níže napsané věty jsou z určitého úhlu pohledu v protikladu s výše uvedenými odstavci.

Vysokoškolské studium je taky potřeba si užít. Je to jedna z posledních relativně bezstarostných fází vašeho života. Poznávejte své spolužáky a spolužačky, občas s nimi poseďte, „vyražte“ za kulturou. Přiběhnout na přednášku či seminář a pak hned běžet domů není vždy ten „správný“ studentský život.²⁶

Opět zde bude rozdíl mezi studenty prezenční a kombinované formy studia. U studentů kombinované formy studia nabývá studentský život takových jiných rozměrů. Nelze to úplně přesně popsat, ale u studentů kombinované formy studia dochází vždy k takové transformaci až involuci, kdy se do pozice studentů vžijí nejen tím, že jimi jsou, ale i věkem. Je to vždy takový reálný remake filmu *Marečku, podejte mi pero*. Toto chápejte naprosto pozitivně, to není žádná výtká.

²⁶Hlavně slušně.

Zkrátka a prostě, užijte si svá studentská léta, ať jste jakéhokoliv věku a studujte v jakémkoliv formě studia.

Možná vám výše uvedené zní jako samozřejmost. Bohužel ze zkušeností víme, že to taková samozřejmost není. Nyní nezbývá než vám popřát mnoho úspěchů do vašeho studia a také abych vás za necelé tři roky nepotkal jako studenty, ale jako absolventy :).

POUŽITÁ LITERATURA²⁷

CROMBIE, Ian, et al. Why older people do not participate in leisure time physical activity: a survey of activity levels, beliefs and deterrents. *Age and Ageing*. [online]. 2004, Vol. 33, No. 3, [cit. 29. 3. 2011], pp. 287-292. Dostupné na internetu: <http://ageing.oxfordjournals.org/cgi/reprint/33/3/287.pdf>.

KÁDNER, O. *Základy obecné pedagogiky. Díl 1*. Praha: Česká grafická unie, 1925.

Přehled vysokých škol v ČR [online][cit. 10. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol-v-cr-3>

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Literatura, ze které bylo citováno, není součástí seznamu použité literatury

OBSAH

1	Sociální patologie a prevence jako studijní obor	9
2	Volba a formulace tématu a názvu seminární a kvalifikační práce.....	13
2.1	Chyby ve „volbě“	14
2.2	Ukázka volby názvu a tématu	18
2.2.1	Praktická část práce.....	18
2.3	Výběr literatury	20
3	Práce se zdroji a způsoby odkazování.....	25
3.1	Přímá citace	25
3.2	Nepřímá citace (parafráze)	27
4	Formální náležitosti.....	31
5	Začínáme tvořit text	34
5.1	Struktura práce	34
5.1	Jazyková a stylistická specifika.....	35
5.2	Práce s přímými, nepřímými citacemi a vlastním textem	36
5.3	Komentáře a popisky.....	38
5.4	Bibliografické citace a odkazy dokumentů.....	39
6	Tvorba prezentace a její „prezentace“	40
7	Vysoké školství v České republice a studium na vysoké škole.....	44
8	RADY A TIPY NA ZÁVĚR	63